

Ghid

din 12/09/2019

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 798bis din 02/10/2019

Ghidul utilizatorului sistemului european de transfer și acumulare a creditelor ECTS/SECT, elaborat de Comisia Europeană în forma actualizată ediția 2015, din 12.09.2019

INTRODUCERE

Sistemul european de transfer și acumulare a creditelor (ECTS) este un instrument al Spațiului European al Învățământului Superior (SEIS) conceput pentru a face cursurile și programele de studii mai transparente și astfel, a sprijini îmbunătățirea calității învățământului superior.

ECTS a fost instituit în 1989, în cadrul programului Erasmus, ca o modalitate de a transfera creditele pe care studentul le-a dobândit în timpul studiilor în străinătate în credite care să fie luate în considerare pentru programul de studii, după reluarea studiilor în cadrul instituției de origine. În anii următori, acesta a început să fie utilizat nu doar pentru transferul creditelor, pe baza volumul de muncă și obținerea rezultatelor învățării, dar și pentru acumularea acestora în cadrul programelor de studii. ECTS vine în ajutorul creării, descrierii și livrării de programe de studii, face posibilă integrarea diferitelor forme de învățare din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, și facilitează mobilitatea studenților prin ușurarea procesului de recunoaștere a calificărilor și a perioadelor de studii. ECTS poate fi aplicat tuturor programelor de studii, indiferent de metoda de livrare (la clasă, învățare la locul de muncă, învățământ la distanță) sau de statutul studentului (cu frecvență, cu frecvență redusă), precum și tuturor contextelor de învățare (formale, non-formale și informale).

Ghidul de utilizare a ECTS oferă linii directoare pentru implementarea ECTS și face legătura cu documente utile de suport. În urma solicitării miniștrilor prezenți la conferința ministerială pentru Procesul Bologna de la București (Comunicatul de la București, 2012), Ghidul de utilizare a ECTS din 2009 a fost revizuit, pentru a întări "implementarea semnificativă rezultatelor învățării" în SEIS. Ghidul duce mai departe obiectivele miniștrilor de a "face apel către instituții pentru a lega creditele aferente programelor de studii atât cu rezultatele învățării cât și cu volumul de muncă al studentului, precum și de a include obținerea rezultatelor învățării în procedurile de evaluare". Această versiune revizuită are la bază munca depusă în ultimii ani, atât în cadrul Procesului Bologna, cât și separat, pentru a ajuta comunitatea academică și alți factori interesați de învățământul superior să se îndrepte în direcția schimbărilor susținute prin Procesul Bologna.

Ghidul revizuit ține cont de dezvoltările recente din cadrul Procesului Bologna, cum ar fi, înființarea SEIS, consolidarea învățării pe tot parcursul vieții, schimbarea paradigmei de la învățământul superior centrat pe profesor, pe cel centrat pe student, utilizarea din ce în ce mai mult a rezultatelor învățării, și dezvoltarea de noi moduri de învățare și predare. Include un accent specific pus pe crearea și livrarea de programe de studii, și se bazează pe experiența instituțiilor de învățământ superior de utilizare a cadrelor de calificare și de aplicare a principiilor ECTS în practica academică.

Ghidul este destinat studenților și altor cursanți, personalului academic și administrativ din instituțiile de învățământ superior, precum și angajatorilor, furnizorilor de educație și altor factori interesați. Pentru a ușura înțelegerea, termenul "student" este utilizat pentru a face referire la toți cursanții din instituțiile de învățământ superior (fie cu frecvență întreagă sau redusă, aflați în învățământ la distanță, în campus sau la locul de muncă, care urmează o calificare sau doar unități de învățare sau cursuri individuale).

Ghidul revizuit a fost scris de un grup de lucru format din practicieni numiți de țările participante la Procesul Bologna și de asociații ale factorilor interesați. A fost supus pentru consultare către asociațiile părților interesate, experți din țările care fac parte din SEIS, și din grupul Bologna Follow-up Group. Comisia Europeană a coordonat procesul de redactare și consultare. În final, Ghidul a fost adoptat de Miniștrii pentru Spațiul European al Învățământului Superior în 2015, în cadrul conferinței ministeriale de la Yerevan. Așadar, acesta este Ghidul oficial pentru utilizarea Sistemului european de transfer și acumulare a creditelor (ECTS).

1. CARACTERISTICILE CHEIE ALE ECTS

ECTS (the European Credit Transfer and Accumulation System - Sistemul european de transfer și acumulare a creditelor) este un sistem centrat pe cursant pentru acumularea și transferul de credite, bazat pe principiul transparenței proceselor de învățare, predare și evaluare. Scopul său este de a facilita planificarea, livrarea și evaluarea programelor de studii precum și mobilitatea studenților prin recunoașterea rezultatelor și calificărilor obținute prin procesul de învățare și a perioadelor de învățare.

Creditele ECTS exprimă volumul de învățare pe baza rezultatelor învățării definite și a volumului de muncă aferent. 60 de credite ECTS sunt alocate rezultatelor învățării volumului de muncă aferent pentru un an de studii cu frecvență întreagă sau echivalent, care în mod normal cuprinde un număr de componente educaționale cărora le sunt alocate credite (pe baza rezultatelor învățării și a volumului de muncă). Creditele

ECTS sunt exprimate în general cu numere întregi.

Rezultatele învățării reprezintă ceea ce individul știe, înțelege și este capabil să facă la finalizarea unui proces de învățare. Atingerea rezultatelor învățării trebuie evaluată prin proceduri bazate pe criterii clare și transparente. Rezultatele învățării sunt atribuite componentelor educaționale individuale și programelor ca întreg. Sunt folosite și în cadrul european și național al calificărilor pentru a descrie nivelurile individuale de calificare.

Volumul de muncă reprezintă o estimare a timpului necesar individului în mod specific pentru finalizarea tuturor activităților de învățare cum ar fi cursuri, seminarii, proiecte, activitate practică, stagii de practică/stagii profesionale¹ și studiu individual necesare pentru atingerea rezultatelor învățării în medii de învățare formală. Corespondența dintre volumul de muncă pentru un an de studii cu frecvență întreagă și un număr de 60 de credite este adesea stabilită la nivel formal prin prevederi legale naționale. În majoritatea cazurilor, volumul de muncă variază între 1.500 și 1.800 de ore pentru un an de studii, ceea ce înseamnă că un punct de credit corespunde pentru 25-30 de ore de muncă. Trebuie observat că acesta reprezintă volumul caracteristic de muncă și că pentru student, timpul efectiv pentru a atinge rezultatele învățării poate varia.

¹ Acest Ghid utilizează termenii "stagiul de muncă" sau "stagiul" sau "perioadă de formare", "internship" și "stagiul de formare" ca sinonime. (Eng. work placement, placement, training period, internship, traineeship)

Alocarea creditelor în sistemul ECTS reprezintă procesul de atribuire a unui număr de credite unor calificări, unor programe de studii sau unei singure componente educaționale. Creditele sunt alocate calificărilor sau programelor în întregul lor, potrivit legislației sau practicii naționale, acolo unde este cazul, și cu raportare la cadrul național și/sau european al calificărilor. Creditele sunt alocate componentelor educaționale cum ar fi cursuri, dizertații, învățare la locul de muncă și stagii de practică/stagii profesionale, luând ca bază alocarea unui număr de 60 de credite pentru un an de studii cu frecvență întreagă, potrivit volumului estimat de muncă necesar pentru a atinge rezultatele învățării definite pentru fiecare componentă.

Acordarea creditelor în sistemul ECTS reprezintă acordarea formală a creditelor pentru studenți și alți cursanți, care sunt alocate calificării și/sau componentelor acesteia, dacă aceștia ating rezultatele învățării așa cum au fost definite. Autoritățile naționale trebuie să specifice care sunt instituțiile care au dreptul de a acorda credite ECTS. Creditele sunt acordate individual studenților după ce au finalizat activitățile de învățare cerute și au obținut rezultatele învățării, așa cum s-a constatat în urma evaluării corespunzătoare. În cazul în care studenții și alți cursanți au obținut rezultatele învățării în alte contexte de învățare sau durate de studiu formale, non-formale sau informale, creditele pot fi acordate în urma evaluării și recunoașterii acestor rezultate ale învățării.

Acumularea creditelor în sistemul ECTS este procesul de colectare a creditelor acordate pentru atingerea rezultatelor învățării pentru componentele educaționale în sistem formal și pentru alte activități desfășurate în contexte informale și non-formale. Un student² poate acumula credite pentru:

² În cadrul grupului de lucru și cu părțile interesate s-a dezbătut intens chestiunea folosirii termenului de "student" sau "cursant" (Eng. learner). În final poziția la care s-a ajuns recunoaște și apreciază faptul că învățământul superior se îndreaptă spre prevederi mai flexibile; de asemenea se recunoaște faptul că majoritatea sistemelor de învățământ superior sunt organizate pentru a furniza programe formale către grupuri de studenți bine definite. Deși s-a considerat prematură numai folosirea termenului de "cursant" în prezentul Ghid, termenul "student" este utilizat pentru a include toți cursanții din învățământul universitar (fie că urmează cursuri cu frecvență întreagă sau redusă, la distanță, în campus sau la locul de muncă, urmăresc obținerea unei calificări sau urmează cursuri sau unități educaționale de sine stătătoare).

- a obține calificări, după cum este cerut de instituția care acordă diploma de studii;
- a avea evidența rezultatelor personale pentru învățarea continuă.

Transferul creditelor este procesul prin care creditele acordate într-un context (program, instituție) sunt recunoscute în alt context formal în scopul obținerii unei calificări. Creditele acordate studenților în cadrul unui program pot fi transferate de la o instituție pentru a fi acumulate în cadrul altui program oferit de aceeași instituție sau de o alta. Transferul creditelor este cheia succesului mobilității studenților. Instituțiile, facultățile, departamentele pot încheia contracte care garantează recunoașterea și transferul automat al creditelor.

Documente ECTS: folosirea creditelor ECTS este facilitată iar calitatea îmbunătățită de documentele suport (Catalogul de curs, Contractul de studii, Suplimentul la diplomă, Certificatul de practică/stagiul profesional). Sistemul ECTS contribuie și la transparență în cazul altor documente, cum ar fi Suplimentul la diplomă.

2. ECTS ȘI SPAȚIUL EUROPEAN AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR (SEIS)

În 1999 Declarația de la Bologna a inclus ECTS pe lista obiectivelor majore de atins de către țările participante la Procesul Bologna. Prin reformele implementate în cadrul Procesului Bologna, ECTS a devenit un instrument cheie al Spațiului European al Învățământului Superior (SEIS) (n.tr. the European Higher Education Area - EHEA).

Sistemul ECTS este adoptat ca sistem național de credite în majoritatea statelor membre SEIS. În alte regiuni din lume, este folosit din ce în ce mai mult de către instituții sau interacționează cu succes cu sistemele de credit locale³ pe bază de criterii comparabile, astfel jucând un rol în creșterea dimensiunii globale a educației.

³ ECTS a inspirat dezvoltarea de sisteme de credite în alte regiuni, de exemplu în Asia de Sud-Est, America

Latină și cel mai recent în Africa.

În cadrul SEIS, ECTS crește transparența și înțelegerea procesului educațional și astfel joacă un rol eficient în stimularea schimbării și modernizării, deoarece implementarea sa încurajează mutarea accentului de pe abordarea centrată pe profesor pe cea centrată pe student, care este, potrivit Învățării Centrare pe Student (ÎCS), recunoscută ca unul din principiile de bază al SEIS:

Prin folosirea rezultatelor învățării și a volumului de muncă în conceperea și realizarea curriculei, ECTS plasează studentul în centrul procesului educațional. Mai mult, folosirea creditelor ușurează crearea și documentarea căilor flexibile de învățare, astfel acordând studenților mai multă autonomie și responsabilitate.

Datorită abordării centrate pe rezultate, utilizarea ECTS servește și altor scopuri ale SEIS:

Facilitează recunoașterea cunoștințelor și experienței anterioare și încurajează un nivel mai ridicat de finalizare și o participare mai amplă la educația pe tot parcursul vieții;

Stabilește o legătură mai strânsă între programele educaționale și cerințele societății și intensifică interacțiunea dintre toate părțile interesate, inclusiv câmpul muncii și societate în sens mai larg;

Facilitează mobilitatea în cadrul unei instituții sau țări, de la o instituție la alta, de la o țară la alta, și între diferitele sectoare educaționale și contextele de învățare (formale, non-formale, informale și învățarea la locul de muncă), prin recunoaștere și transfer de credite.

În legislația națională, folosirea ECTS poate fi o cerință pentru acreditarea programelor sau calificărilor din învățământul superior.

Nota Bene Învățarea Centrată pe Student (ÎCS) este un proces de transformare calitativă pentru studenți și alți cursanți într-un mediu educațional, cu scopul de a le mări autonomia și abilitățile critice printr-o abordare bazată pe rezultate.

Conceptul de ÎCS poate fi rezumat prin următoarele elemente:

Se bazează mai mult pe învățarea activă decât pe cea pasivă;

Accent pe învățarea și înțelegerea critică și analitică;

Responsabilitate crescută din partea studentului;

Autonomie mai mare pentru student;

O abordare reflectivă asupra procesului de învățare și predate atât din partea studentului cât și a profesorului.

3. ECTS PENTRU CREAREA, LIVRAREA ȘI MONITORIZAREA PROGRAMELOR

Această secțiune tratează conceperea programelor educaționale de către instituțiile de învățământ superior sau de către alți furnizori. Folosirea creditelor ECTS ajută la crearea programelor prin furnizarea unui instrument care îmbunătățește transparența și ajută la crearea unei abordări mai flexibile cu privire la conceperea și dezvoltarea programelor.

Din punct de vedere instituțional, crearea unui program înseamnă planificarea curriculei și a componentelor sale prin credite, cu indicarea rezultatelor învățării și a volumului de muncă aferent, a activităților de învățare și a metodelor de predare și a procedurilor/criteriilor de evaluare. Cadrul instituțional al creditelor ar trebui să răspundă nevoilor diferitelor programe și să sprijine abordările inter- și multi-disciplinare.

Folosirea sistemului ECTS în instituțiile de învățământ superior necesită atât un cadru instituțional de credite bazat pe regulamente instituționale dar și o înțelegere profundă a sistemului din partea fiecărui membru al personalului didactic. Unele instituții cultivă această înțelegere prin pregătirea periodică a personalului didactic. Deciziile luate în echipă cu privire la conceperea programelor măresc gradul de coerență al programului.

Nota Bene Un cursant independent poate acumula creditele necesare pentru obținerea unei calificări printr-o varietate de moduri de învățare. Acesta poate obține cunoștințele, abilitățile și competențele în contexte formale, non-formale și informale: aceasta poate constitui rezultatul unei decizii intenționate sau a diferitelor activități de învățare derulate în timp. Cursantul poate selecta componente educaționale fără o orientare imediată spre o calificare formală. ECTS sprijină acest proces, așa cum este descris în Secțiunea 5 Învățarea pe tot parcursul vieții.

Au fost identificați următorii pași ca fiind de ajutor în crearea de programe.

3.1. Contextul programului

Atunci când se dezvoltă un nou program, prima decizie privește de obicei nivelul de calificare ce urmează a fi acordat, care este definit pe baza legislației naționale relevante și a sistemelor cadru de calificare existente (european, național, sectorial, instituțional).

Va fi evident că nu toate rezultatele învățării sunt la același nivel - de aceea implementarea completă a unui sistem de credite necesită descriptori de nivel.

Nota Bene Există două Cadre Europene de Calificări: Cadrul Calificărilor din Spațiul European al Învățământului Superior (QF-EHEA) și Cadrul European al Calificărilor pentru Învățarea pe tot parcursul vieții (CEC, Eng. EQF-LLL). Ambele folosesc rezultatele învățării pentru a descrie calificările (ex. Licență, Master, Doctorat) și sunt compatibile între ele în ceea ce privește învățământul superior (ciclurile 1, 2 și 3 din QF-EHEA corespund nivelurilor 6, 7 și 8 din EQFLLL) și acoperă calificările ISCED de nivel 6, 7 și 8.

În clasificarea QF-EHEA, trei cicluri principale precum și un ciclu scurt sunt identificate și descrise prin așa numiții Descriptori Dublin, în termeni de: punerea în aplicare a cunoștințelor și înțelegere, construirea de raționamente, abilități de comunicare și a învăța să înveți. Primul, al doilea și ciclul scurt sunt caracterizați prin

interval de credite:

Calificările de ciclul scurt de regulă includ aprox. 120 de credite ECTS

Calificările din primul ciclu de regulă includ 180 sau 240 de credite ECTS

Calificările din ciclul al doilea de regulă includ 90 sau 120 de credite ECTS, cu minim 60 de credite la nivel de ciclu doi

Utilizarea creditelor ECTS pentru al treilea ciclu variază.

Nota Bene EQF-LLL descrie "niveluri de calificare" (fără indicarea intervalului de credite) - pentru a oferi un cadru comun de referință în sprijinul comparării sistemelor și cadrelor naționale de calificare și nivelurilor acestora. Are la bază opt niveluri.

Ca instrument de promovare a învățării pe tot parcursul vieții, CEC cuprinde educația generală, educația adulților, educația și formarea profesională precum și învățământul superior.

Cele opt niveluri acoperă întreaga gamă de calificări de la cele obținute la finalul educației obligatorii la cele acordate la cel mai înalt nivel academic și profesional sau de educație și formare profesională.

Fiecare nivel ar trebui în principiu să poată fi atins prin mai multe căi educaționale și de carieră.

Rezultatele învățării sunt specificate pe trei categorii - cunoștințe, abilități și competențe. Aceasta arată calificările - în diferite combinații - ca incorporând o gamă largă de rezultate ale învățării, incluzând cunoștințe teoretice, abilități practice și tehnice, și competențe sociale acolo unde abilitatea de a lucra împreună cu alții este crucială.

Ciclurile diferite ale QF-EHEA sunt corelate cu nivelurile din EQF-LLL după cum urmează:

Calificări de ciclu scurt cu nivelul 5

Calificări de primul ciclu cu nivelul 6

Calificări de ciclu al doilea cu nivelul 7

Calificări de ciclu al treilea cu nivelul 8

Sistemele naționale de educație pot include și alte nivele decât cele din cadrele generale atâta timp cât cadrele naționale sunt auto-certificate și corelate cu QF-EHEA și CEC. De exemplu, în timp ce CEC cuprinde 8 niveluri, numărul nivelurilor din cadrele naționale actuale variază între 7 și 12. Astfel, faptul că QF-EHEA include calificările aferente ciclului scurt nu obligă țările să le includă în cadrele lor naționale, dar oferă recunoaștere explicită a faptului că multe cadre naționale includ calificări de ciclu scurt.

QF-EHEA și CEC oferă clasificări extinse cu care ar trebui corelate cadrele și descriptorii naționali și instituționali.

Cadrele clasificărilor naționale sunt în mod normal mai detaliate decât aceste clasificări largi, și reflectă gama de calificări la nivel terțiar oferite în țara respectivă.

Instituțiile de învățământ superior care implementează ECTS ca sistem de credite vor avea nevoie de un cadru instituțional care să fie corelat cu sistemele cadru naționale și internaționale. Cadrul instituțional va indica felul în care se vor folosi creditele ECTS, în mod normal specificând o valoare minimă de credite pentru o componentă educațională pentru a facilita programele inter/multidisciplinare (care vor fi create prin îmbinarea componentelor educaționale dintr-o gamă largă de discipline). Cadrul european și cel național indică nivelul calificării finale.

Astfel, instituțiile, recunoscând faptul că nu toate creditele obținute în progresia către o calificare sunt de același nivel (de ex. rezultatele învățării obținute în al treilea an de Licență vor tinde să fie mai complexe decât cele obținute în primul an) - pot preciza nivele intermediare de credit cu descriptorii corespunzători care (împreună cu regulile de progresie) vor ajuta studentul să avanseze pe ruta educațională.

Înainte de a concepe programul în detaliu, acesta trebuie pus în contextul obiectivelor instituției și departamentului, al specificațiilor profesionale (reglementări, cerințe) și al cadrului academic instituțional pentru alocarea creditelor.

Este, de asemenea, recomandat să se efectueze o analiză a nevoilor și a se consulta părțile interesate (angajatori, absolvenți, societatea în general) pentru a constata cererea pentru respectivul program.

3.2. Profilul programului

Profilul prezintă trăsăturile distinctive ale programului (Lockhoff et al., 2010). Acesta indică domeniul (domeniile) de studiu (care pot fi exprimate în coduri ISCED-F), nivelul programului, obiectivul principal, rezultatele cheie ale învățării care se așteaptă a fi obținute la finalizarea programului, mediul de învățare și principalele activități de învățare, predare și evaluare. Un profil eficient al programului va arăta clar studenților și părților interesate care sunt competențele generale și specifice care vor fi dezvoltate și potențialul de angajabilitate al programului. În acest scop, se recomandă dezvoltarea profilului prin consultare cu părțile interesate relevante (cum ar fi colegii din mediul academic, parteneri sociali, angajatori, absolvenți și reprezentanți ai studenților) și prezentarea sa într-o manieră clară și transparentă.

Profilul trebuie să facă parte din descrierea programului inclusă în Catalogul cursurilor.

Nota Bene În interiorul SEIS termenii "rezultatele învățării" și "competență" sunt folosiți cu diferențe de nuanță și în cadre de referință oarecum diferite.

În scopul acestui Ghid:

Competență înseamnă "abilitatea demonstrată de a folosi cunoștințe, abilități și aptitudini personale, sociale și/sau metodologice, în situații de muncă sau studiu și în dezvoltarea profesională și personală. În contextul Cadrului European al Calificărilor, competența este descrisă în termeni de responsabilitate și

autonomie" (Recomandarea nr. 2008/C 111/01). Competențele pot fi generice sau specifice pentru o materie. Dezvoltarea de competențe reprezintă obiectul procesului de învățare al unui program educațional.

Rezultatele învățării exprimă nivelul de competență atins de student și verificat prin evaluare. Acestea sunt "enunțuri despre ceea ce studentul știe, înțelege și este capabil să facă la finalizarea procesului de învățare" (Ibid.). Sunt formulate de către personalul didactic, cu implicarea studenților și a altor părți interesate. Pentru a facilita evaluarea, aceste enunțuri trebuie să fie verificabile.

3.3. Rezultatele învățării aferente programului

Rezultatele învățării aferente programului sunt bazate pe profilul programului și descriu ceea ce studentul știe, înțelege și poate să facă la finalizarea programului.

Nota Bene Formularea rezultatelor învățării corespunzătoare programului

Trebuie acordată o atenție deosebită formulării rezultatelor învățării. Lista de mai jos, care nu este exhaustivă, oferă un set de principii orientative care s-au dovedit a fi de ajutor.

Rezultatele învățării trebuie să reflecte în mod adecvat contextul, nivelul, scopul și conținutul programului.

Enunțurile cu privire la rezultatele învățării trebuie să fie succinte și nu foarte detaliate.

Rezultatele învățării trebuie să fie reciproc coerente.

Rezultatele învățării trebuie să fie ușor de înțeles și de verificat cu privire la ceea ce studentul a obținut efectiv la finalul programului.

Rezultatele învățării trebuie să poată fi atinse în cadrul volumului de muncă specificat.

Rezultatele învățării trebuie să fie legate de activitățile, metodele de evaluare și criteriile de evaluare corespunzătoare.

Nu există reguli cu privire la numărul ideal de rezultate ale învățării la nivel de program. Experiența recomandă un umăr de 10-12 ca adecvat.

Un mod acceptat la scară largă de formulare a rezultatelor învățării se bazează pe trei elemente esențiale.

1. Folosirea unui verb activ pentru a exprima ceea ce se așteaptă ca studenții să știe și să poată face (ex. absolvenții pot "descrie", "implementa", "trage concluzii", "evalua", "planifica").

2. Specificarea la ce se referă respectivele rezultate ale învățării (scop sau abilitate ex. poate explica "funcția componentelor hardware" sau poate prezenta "designul manual al unei camere de zi").

3. Specificarea felului în care se demonstrează obținerea rezultatelor învățării (ex. "pentru a oferi o imagine de ansamblu a materialelor folosite cel mai adesea în ingineria electrică"; "pentru a dezvolta un proiect de cercetare prin aplicarea metodelor științifice actuale"; etc.)

Rezultatele învățării aferente programului trebuie incluse în Catalogul cursurilor și în Suplimentul la diplomă.

3.4. Structura programului și alocarea creditelor

Profilul programului este împărțit pe componente educaționale care pot consta dintr-un modul sau mai multe, alte tipuri de unități de curs, stagii la locul de muncă sau practică medicală, proiecte de cercetare, activitate de laborator sau alte activități de învățare relevante. Pot să includă și activități sociale și comunitare (de exemplu, meditații sau mentorat) cu condiția să corespundă cu rezultatele învățării pentru programul respectiv și să ofere credite.

Rezultatele învățării, împreună cu strategiile și criteriile de evaluare aferente, trebuie definite pentru fiecare componentă educațională.

Rezultatele învățării pentru program și componentele sale educaționale sunt adesea mapate pentru a demonstra punerea lor comună în aplicare. Multe instituții folosesc o matrice pentru a corela rezultatele învățării ale programului universitar cu cele ale componentelor sale educaționale.

Nota Bene Rezultatele învățării pe componente educaționale

Principiile pentru formularea rezultatelor învățării pentru componentele educaționale sunt aceleași ca cele pentru program.

Nu există reguli absolute cu privire la numărul ideal de rezultate ale învățării pentru o componentă educațională. Acesta va depinde de nivelul și natura unității educaționale, precum și de volumul de muncă estimat. Cu toate acestea, bunele practici sugerează limitarea numărului iar experiența generală indică un număr de 6-8 ca potrivite.

Anexa conține lista surselor din literatură recomandate cu îndrumări pentru rezultatele învățării.

După identificarea părților componente ale programului, structura generală trebuie definită și creditele alocate fiecărei componente, pe baza rezultatelor învățării și a volumului de muncă aferent, luând în considerare că unui an de studii cu frecvență întregă îi corespund 60 de credite.

Atunci când componentele educaționale au o dimensiune obișnuită (ex. 5, 10, 15) sunt adesea numite "module". În cadrul unui program alcătuit din module (cu o structură modulară), se pot folosi, acolo unde se justifică, jumătăți de credite (de exemplu, în cazul a 4 module pe semestru), dar alte decimale trebuie evitate. Este de ajutor dacă instituția stabilește valoarea de bază a creditelor în ceea ce privește numărul minim de credite pentru o componentă întrucât aceasta ar facilita colaborarea cu privire la curriculum între materii și facultăți.

Stabilirea "ferestrelor de mobilitate" în curriculum va facilita mobilitatea învățării. Ferestrele de mobilitate pot fi prestabilite atât în conținutul cât și în durata în faza de concepere a programului sau pot permite flexibilitatea

de timp și conținut individual pentru student. Este de preferat ca ferestrele de mobilitate să nu se folosească pentru a replica ceea ce poate studia studentul acasă, ci pentru a permite studenților să beneficieze de experiențe educaționale diverse în alte contexte.

Cerințele de progresie trebuie să fie explicite dacă studenții vor fi nevoiți să parcurgă programul cu succes și să obțină calificarea urmărită. Acestea pot include printre altele, condiții necesare, co-necesare și recomandări. Regulile de progresie pot fi exprimate în termeni ce privesc numărul de credite sau intervale de credite necesare pentru stadii diferite în cadrul unui program de studiu (ex. numărul minim de credite cerute pentru a trece de la un an/semestru sau altul). Pot, de asemenea, fi formulate în ceea ce privește regulile detaliate cu privire la ce componente trebuie și/sau pot fi urmate și în care etapă și pe care nivel (ex. cursurile obligatorii, cursurile opționale și condițiile necesare).

Cursanții independenți care se alătură unui program formal, trebuie să primească consiliere/sfaturi potrivite care să îi sprijine în respectarea cerințelor de progresie. Acolo unde este relevant, consilierea trebuie să includă recunoașterea învățării și experienței anterioare. Structurile flexibile de program permit studenților să aleagă, inclusiv prin incorporarea de posibilități de a accesa noi moduri de învățare și predare.

3.5. Învățare, predare și evaluare

Instituțiile de învățământ superior trebuie să-și definească obiectivele de învățare și predare în legătură cu programe lor de studii și felul în care ar trebui livrate și evaluate.

Principii generale privind învățarea, predarea și evaluarea

Câteva principii generale cu privire la învățare, predare și evaluare ar trebui luate în considerare la livrarea unui program de studii, indiferent de modul de învățare și predare.

Dialog deschis și participare

Învățarea centrată pe student necesită un dialog deschis și feedback între cursanți, profesori și administratorii relevanți, prin care nevoile și aspirațiile lor pot fi exprimate și discutate. Toate părțile interesate ar trebui să fie implicate în discuții constructive despre conceperea și livrarea programului. Reprezentanții studenților ar trebui să participe la aceste discuții și să aibă drept deplin de vot.

Transparență și încredere

Catalogul cursurilor ar trebui să ofere informații de încredere, actualizate și de calitate cu privire la programe, precum și la componentele educaționale individuale. Ar trebui să ofere o descriere precisă a programului de studii, incluzând toate detaliile: structură, componente, rezultatele învățării, volumul de muncă, abordările de învățare/predare, metodele de evaluare, criteriile de evaluare și regulile de progres.

Coerență

Personalul academic responsabil pentru livrarea programului și a componentelor sale trebuie să asigure coerență între rezultatele învățării menționate în program, activitățile de învățare și predare și procedurile de evaluare. Această aliniere constructivă (Biggs, 2003) între rezultatele învățării, activitățile de învățare și evaluare este o cerință esențială pentru programele educaționale.

Flexibilitate

O structură flexibilă a programului este esențială pentru a permite studenților să facă alegeri și pentru a răspunde diferitelor nevoi: ex. ar trebui oferită posibilitatea dezvoltării de căi personale de învățare și ar trebui oferite activități opționale. O organizare flexibilă a activităților de învățare, predare și evaluare, inclusiv flexibilitatea orarului și mai multe oportunități pentru învățare independentă este esențială pentru adaptarea mai multor stiluri de învățare. Aceasta lărgeste posibilitățile de alegere a materialelor și activităților de învățare și predare și deschide noi oportunități pentru studenții cu profile și nevoi diferite (ex. persoanele cu responsabilități de îngrijire sau cu dizabilități). Integrarea tehnologiilor digitale în furnizarea de educație superioară are un impact semnificativ asupra abordărilor privind învățarea și predarea. Alocarea de credite pentru rezultatele învățării, care sunt obținute prin noi moduri de livrare devenite posibile prin intermediul tehnologiei, se bazează pe aceleași principii de alocare a creditelor pentru rezultatele învățării aferente componentelor educaționale tradiționale.

Evaluarea corespunzătoare a rezultatelor

Creditele sunt acordate atunci când evaluarea corespunzătoare arată că au fost obținute rezultatele învățării definite pentru nivelul relevant. Dacă studentul nu a obținut rezultatele învățării, nu se vor acorda credite. Numărul de credite alocate studentului care demonstrează că a obținut rezultatele învățării este același cu numărul de credite alocate componentei educaționale respective.

Metodele de evaluare includ o gamă largă de teste/examinări scrise, orale și practice, proiecte și portofolii care sunt folosite pentru a evalua progresul studentului și pentru a atesta obținerea rezultatelor învățării pentru o unitate de curs sau modul, în timp ce criteriile de evaluare reprezintă descrieri a ceea ce studentul trebuie să facă, pentru a demonstra că a obținut un rezultat al învățării.

Pentru a fi corespunzătoare, metodele și criteriile de evaluare alese pentru o componentă educațională trebuie să fie compatibile cu rezultatele învățării care au fost definite pentru aceasta și cu activitățile de învățare care s-au desfășurat.

Nota Bene Studiile doctorale sunt în curs de schimbare - cu o mai mare varietate de rute către doctorat și cu recunoaștere a faptului că formarea de nivel superior este de ajutor pentru dezvoltarea ciclului al treilea generic (transferabil) și a competențelor specifice materiei. În unele țări și instituții, ECTS este folosit și pentru ciclul al treilea. Creditele ECTS sunt fie alocate întregului program de studii, sau anumitor/tuturor componentelor educaționale (ex. unități de curs predate).

Dacă se folosește ECTS, principiile directe incluse în Ghidul de utilizare a ECTS se vor aplica, luând în

considerare natura specifică a studiilor doctorale. Informațiile aferente trebuie incluse în Catalogul cursurilor.

Definirea rezultatelor învățării pentru etape specifice ale ciclului al treilea ar putea, în anumite cazuri, să permită candidaților care își întrerup studiile să aibă o certificare pentru ceea ce au realizat până la acel moment. Poate fi util și pentru a demonstra viitorilor angajatori obținerea rezultatelor specifice pentru nivelul superior generic și a competențelor specifice materiei.

3.6. Monitorizarea alocării creditelor

Programul este monitorizat pentru a stabili dacă alocarea creditelor, definirea rezultatelor învățării și volumul estimat de muncă sunt posibil de atins, sunt realiste și adecvate. Monitorizarea se poate face în mai multe feluri prin chestionare, focus grupuri sau interviuri, sau prin monitorizarea rezultatelor obținute. Indiferent de metoda folosită, feedback-ul din partea studenților, a personalului și, acolo unde este cazul, părților interesate, este un element esențial pentru verificarea și revizuirea alocării creditelor. Ar trebui de asemenea folosite datele cu privire la timpii de finalizare și rezultatele evaluării programelor și a componentelor acestora.

Este importată informarea studenților și a personalului cu privire la scopul exercițiului de monitorizare și cum se va desfășura acesta, pentru a asigura răspunsuri corecte și o rată ridicată de răspuns. Dacă informația colectată arată o discrepanță între volumul de muncă prevăzut și timpul efectiv petrecut de majoritatea studenților pentru a obține rezultatele învățării așa cum au fost definite, va fi necesară revizuirea volumului de muncă, a creditelor, a rezultatelor învățării și a activităților și metodelor de predare. Aceasta ar putea, de asemenea, să implice regândirea programului de studii și a componentelor sale educaționale. Revizuirea ar trebui făcută cât de curând posibil fără a crea probleme pentru cei care urmează deja programul și va trebui comunicată celor care au participat la exercițiul de monitorizare, pentru a dezvolta o cultură continuă cooperantă de feedback în cadrul instituției.

4. ECTS PENTRU MOBILITATE ȘI RECUNOAȘTEREA CREDITELOR

Această secțiune tratează subiectul transferului și recunoașterii creditelor în general, care are loc atât în contextul mobilității programelor, cât și a mobilității creditelor.

O mobilitate a învățării reușită necesită recunoaștere academică și transfer de credite. Recunoașterea creditelor este procesul prin care o instituție atestă faptul că rezultatele învățării atinse și evaluate într-o altă instituție satisfac cerințele unui program pe care aceasta îl oferă.

Dată fiind diversitatea programelor și a instituțiilor de învățământ superior, este puțin probabil ca rezultatele învățării și creditele pentru o singură componentă educațională din două programe diferite să fie identice. Aceasta se întâmplă cu atât mai mult în cazul recunoașterii învățării din alte contexte de învățare (de exemplu educația și formarea profesională). Așadar este recomandată o abordare deschisă și flexibilă asupra recunoașterii creditelor obținute în alt context, inclusiv prin mobilitatea învățării, mai degrabă pe baza compatibilității rezultatelor învățării decât pe echivalarea conținutului cursurilor. În practică, recunoașterea înseamnă că numărul de credite dobândite pentru rezultatele învățării compatibile obținute în alt context va înlocui numărul de credite alocate pentru rezultatele învățării compatibile în instituția care le acordă.

Instituțiile trebuie să-și facă politicile de recunoaștere cunoscute și accesibile facil.

4.1. Mobilitatea programelor

Programele universitare pot varia în ceea ce privește numărul de credite ECTS pe care le includ (a se vedea nota bene de la secțiunea 3.1.). În scopul recunoașterii calificărilor pentru continuarea studiilor, diferența de credite ECTS obținute la finalizarea cu succes a unei calificări nu este luată în considerare. Rezultatele învățării aferente programului respectiv rămân factorul principal de luat în calcul. Aceasta înseamnă, de exemplu, că o diplomă de licență comparabilă ar trebui recunoscută în scopul admiterii la un program de master, indiferent dacă cuprinde 180 sau 240 de credite ECTS.

Nota Bene Convenția de recunoaștere de la Lisabona

Convenția de recunoaștere de la Lisabona, care a intrat în vigoare în 1999, oferă un cadru legal pentru recunoașterea transfrontalieră a diplomelor.

Convenția prevede:

"36. Calificările de nivel aproximativ egal pot avea diferențe de conținut, profil, volum de muncă, calitate și rezultate ale învățării. În evaluarea calificărilor străine, aceste diferențe trebuie luate în considerare în mod flexibil, și numai diferențele substanțiale din punct de vedere al scopului pentru care se dorește recunoașterea (ex. recunoaștere academică sau profesională defacto) trebuie să ducă la recunoaștere parțială sau la nerecunoașterea calificărilor străine.

37. Recunoașterea calificărilor străine trebuie acordată cu excepția cazului în care se poate demonstra o diferență substanțială între calificarea pentru care se cere recunoașterea și calificările relevante din statul în care se dorește recunoașterea."

Manualul Spațiului European pentru Recunoașterea Diplomelor (Manualul EAR, 2012) dă următoarea explicație pentru interpretarea diferențelor substanțiale:

"Prin concentrarea pe cele cinci elemente cheie care constituie o calificare (nivel, volum de muncă, calitate, profil și rezultate ale învățării) și prin luarea diferențelor semnificative în considerare, autoritățile competente cu privire la recunoașterea diplomelor și-au transformat modul de abordare din a se aștepta la asemănare aproape exactă a calificărilor străine cu cele oferite în țara lor de jurisdicție, la a pune accentul pe "recunoaștere" prin acceptarea diferențelor ne-substanțiale."

Nota Bene Diferențele substanțiale reprezintă diferențele dintre calificarea străină și cea națională care sunt atât de semnificative, încât ar putea foarte probabil să împiedice aplicantul să reușească în activitatea dorită, cum ar fi continuarea studiilor, activități de cercetare sau angajare.

Sarcina dovedirii diferențelor substanțiale revine autorității competente de recunoaștere din țara gazdă iar principiile directe aferente sunt după cum urmează:

nu orice diferență trebuie considerată a fi "substanțială";

existența unei diferențe substanțiale nu atrage după sine obligația de a respinge recunoașterea calificării străine;

diferența trebuie să fie substanțială în raport cu funcția calificării și cu scopul pentru care se solicită recunoașterea.

A se vedea E. Stephen Hunt și Sjur Bergan (2010) pentru mai multe informații despre diferențele substanțiale.

Nota Bene Recunoașterea calificărilor profesionale

Directiva EU nr. 2013/55/EU modifică Directiva nr. 2005/36/EC cu privire la recunoașterea calificărilor profesionale.

Permite ECTS să fie folosit ca o modalitate suplimentară de exprimare a duratei cursurilor cu program integral în cazul celor șapte profesii "sectoriale". Obligația de a exprima durata cursurilor în ani de studii și număr total de ore va rămâne în vigoare pentru medici, asistenți medicali generaliști, stomatologi și moașe. Pentru chirurgii veterinari, farmaciști și arhitecți, obligația se aplică numai pentru anii de studii cu frecvență întreagă.

Similar, ECTS poate fi folosit și pentru nivelurile (d) și (e) ale grilei de calificare folosite în Sistemul General, care acoperă toate celelalte profesii reglementate pe bază de calificări în UE și SEE.

Noua Directivă și-a extins domeniul de aplicare la recunoașterea stagiilor profesionale care sunt necesare pentru a avea acces la o profesie reglementată. Acestea pot fi urmate în oricare stat membru UE/SEE, indiferent de locul în care este acordată calificarea, și se bucură de recunoaștere deplină. Articolul 27 din preambul prevede că "recunoașterea stagiului profesional finalizat într-un alt Stat Membru ar trebui să se facă pe baza unei descrieri clare în scris a obiectivelor de învățare și a sarcinilor atribuite, care trebuie stabilită de îndrumătorul stagiarului din statul membru gazdă." Articolul 55 prevede că Autoritățile Competente "publică orientări cu privire la organizarea și recunoașterea stagiilor profesionale efectuate într-un alt Stat Membru sau într-o țară terță, în special cu privire la rolul supraveghetorului stagiului profesional."

În cele din urmă, noua Directivă introduce cadre de formare comune bazate pe "seturi comune de cunoștințe, abilități și competențe" cerute în sistemele de educație și formare aplicabile în cel puțin o treime din Statele Membre. Aceste curricule pot fi propuse de organismele profesionale reprezentative care activează în UE sau la nivel național, sau de către Autoritățile Competente. Trebuie corelate cu Cadrul European al Calificărilor și sunt libere să folosească integral sistemul ECTS.

4.2. Mobilitatea creditelor

ECTS a fost creat pentru a facilita mobilitatea învățării între instituții pentru perioade scurte de studiu ("mobilitatea creditelor"). Așa cum clarifică acest Ghid, ECTS s-a dezvoltat și a fost adoptat în scopul acumulării de credite dar încă joacă un rol vital în mobilitatea studenților - facilitând transferul și recunoașterea rezultatelor studentului aflat în mobilitate.

În ECTS, următoarele documente suport ajută la facilitarea recunoașterii creditelor în scopul mobilității:

Catalogul cursurilor

Contractul de studii

Suplimentul la diplomă

Certificatul de stagiu de practică/profesional

Aceste documente oferă informații cu privire la rezultatele învățării obținute, pe baza cărora instituția care acordă calificarea poate lua decizii în legătură cu recunoașterea și transferul creditelor. A se vedea Capitolul 7 din Manualul European pentru Recunoașterea Diplomelor pentru Instituțiile de Învățământ Superior (2014) pentru detalii. Această secțiune include un grafic util privind recunoașterea perioadelor de studiu în străinătate.

Nota Bene Regula de aur a recunoașterii mobilității creditelor în cadru contractelor interinstituționale

Toate creditele obținute în perioada de studiu în străinătate sau în timpul mobilității virtuale - așa cum s-a convenit prin Contractul de studii și a fost confirmat prin Suplimentul la diplomă -trebuie transferate fără întârziere și luate în calcul pentru diploma studentului fără altă activitate suplimentară sau evaluare a studentului.

4.2.1. Înainte de perioada de mobilitate a creditelor

Pentru a facilita organizarea mobilității creditelor și a recunoașterii acestora, cele trei părți implicate - studentul, instituția de origine și instituția sau organizația/compania gazdă - trebuie să convină asupra programului de studii din străinătate. Acordul acesta trebuie formalizat sub forma unui Contract de studii, ce urmează a fi semnat de cele trei părți înainte de începerea perioadei de mobilitate. Contractul de studii urmărește să-i ofere studentului confirmarea că acele credite obținute în perioada de mobilitate vor fi recunoscute. Programul Erasmus+ oferă modele de Contracte de studii pentru studii și stagii de practică

pentru instituțiile participante la program. De asemenea, oferă consultanță pentru instituții cu privire la modul de folosire a modelelor, și stabilește termene limită specifice pe care trebuie să le respecte instituțiile.

Componentele educaționale care trebuie finalizate pe parcursul perioadei de mobilitate nu ar trebui în mod normal selectate pe baza echivalenței cu componentele educaționale individuale oferite de instituția de origine. Rezultatele învățării aferente întregului program de studii din străinătate ar trebui să fie compatibile sau complementare cu rezultatele învățării corespunzătoare programului din țara de origine, pentru care se acordă recunoașterea după perioada de studiu din străinătate. Aceasta face mai ușoară înlocuirea în mod flexibil a creditelor obținute de la instituția gazdă cu un număr echivalent de credite în cadrul programului oferit de instituția de origine. De asemenea, este posibilă înregistrarea perioadei de studiu ca întreg, în loc de înregistrarea fiecărei componente în parte.

Contractul de studii trebuie să identifice un set de componente educaționale potrivite pentru a fi urmate în cadrul instituției gazdă și cum vor fi integrate în programul instituției de origine. Numărul de credite obținute la instituția gazdă trebuie să fie proporțional cu timpul petrecut pentru studiu în străinătate. Studentul va alege componente educaționale care însumează 60 de credite ECTS pentru un an de studiu cu frecvență întreagă.

Instituția gazdă se angajează să înregistreze studentul aflat în mobilitate pentru componentele educaționale planificate, verificând că acestea sunt disponibile pentru perioada de mobilitate avută în vedere.

Odată cu semnarea de către toate cele trei părți, Contractul de studii poate fi ulterior modificat, dacă este necesar, prin acord semnat de toate cele trei părți implicate.

Nota Bene Noi moduri de învățare prin metode TIC permit studenților accesul și urmarea cursurilor în afara instituției lor ("mobilitate virtuală"). Aceștia trebuie să primească consultanță academică clară și un Contract de studii trebuie semnat de către "instituția de origine" și student.

În cazul programelor comune, schemele de mobilitate agreeate sunt adoptate de instituțiile partenere, care includ și regulile pentru recunoașterea creditelor. În acest caz nu sunt neapărat folosite Contractele de studii: creditelor obținute în cadrul unei instituții partenere sunt automat recunoscute, dacă regulile agreeate sunt respectate și toate condițiile îndeplinite. Cu toate acestea, calea de învățare planificată trebuie să fie clară pentru student iar Contractele de studii sunt o practică bună.

4.2.2. După perioada de mobilitate a creditelor

Instituția gazdă va furniza instituției de origine și studentului Suplimentul la diplomă într-o perioadă rezonabil de scurtă (stabilită între instituții) după anunțarea rezultatelor studentului la instituția gazdă.

La absolvirea setului de componente educaționale incluse în Contractul de studii și confirmarea prin Suplimentul la diplomă trimisă de instituția gazdă, instituția de origine trebuie să recunoască numărul convenit de credite ECTS, să le transfere în programul studentului și să le folosească pentru a îndeplini cerințele pentru obținerea calificării. Instituția de origine trebuie să specifice clar felul în care componentele parcurse în străinătate au fost integrate în programul de studii local. Acolo unde este cazul, notele sunt convertite (a se vedea secțiunea 4.3.). Toate aceste informații trebuie consemnate în Suplimentul la diplomă (sau într-un document/bază de date echivalent/ă) care va fi pus la dispoziția studentului.

Procedurile instituționale trebuie definite pentru evaluarea componentelor educaționale, în cazul în care studenții nu le-au finalizat cu succes în cadrul instituției gazdă. Aceste proceduri trebuie comunicate studentului dinainte.

Suplimentul la diplomă este gândit pentru a oferi absolvenților un raport transparent asupra rezultatelor lor. Astfel, componentele educaționale absolvite cu succes în străinătate vor fi incluse în Suplimentul la diplomă cu denumirea lor originală (și cu traducerea în limba (limbile) în care este eliberat Suplimentul la diplomă), cu specificarea instituției unde au fost urmate și creditelor și notele acordate. În cazul stagiilor de practică/profesionale în străinătate, transferul de credite va fi consemnat în Certificatul de stagiu de practică/profesional și în Suplimentul la diplomă sau Documentul de mobilitate Europass. În cazul stagiilor recente este recomandată folosirea Documentului de mobilitate Europass întrucât stagiul profesional se desfășoară după absolvire și alte documente menționate anterior nu sunt relevante.

4.2.3. Reguli și dispoziții instituționale

Experiența a arătat că bunele practici menționate în continuare facilitează managementul mobilității și recunoașterii creditelor.

Angajarea instituțională

Reguli instituționale specifice trebuie dezvoltate pentru a acționa în legătură cu recunoașterea altor experiențe de învățare, pentru a permite acumularea de credite și transferul acestora prin diferite tipuri de mobilități (inclusiv pentru "free movers"), experiență în muncă, învățare virtuală, învățare anterioară și informală.

Instituția trebuie să definească în mod clar responsabilitățile pentru implementarea și monitorizarea mobilității creditelor și să se asigure că procedurile de aplicare și criteriile de selecție pentru mobilitatea creditelor sunt transparente și corecte și că există un mecanism de contestare în funcțiune. Pentru fiecare departament sau domeniu de studiu trebuie numit și autorizat formal un membru al personalului pentru discutarea programului de studiu în străinătate cu studentul și pentru aprobarea și semnarea Contractului de studii în numele instituției de origine, înainte de începerea perioadei de mobilitate și a Foi matricole după încheierea perioadei⁴. Persoanelor fizice nu trebuie să li se solicite să negocieze pentru recunoaștere academică cu membrii personalului didactic care nu sunt autorizați în acest sens sau cu un comitet, înainte sau după perioada lor de studiu în străinătate, și nici studentului nu i se va cere să se supună altor examinări

sau să depună efort suplimentar după ce s-a întors.

⁴ Programul Erasmus+ prevede un model de Contract de studii, unde cerințele pentru persoanele responsabile sunt următoarele:

Persoana responsabilă din cadrul instituției de origine: un cadru didactic care are autoritatea de a aproba programul de mobilitate pentru studenții străini (Contract de studii), să le modifice când este necesar, precum și să garanteze recunoașterea completă a acestor programe în numele organismului academic responsabil.

Persoana responsabilă din cadrul instituției gazdă: un cadru didactic care are autoritatea de a aproba programul de mobilitate pentru studenții străini, și se angajează să le ofere suportul academic pe durata studiilor în cadrul instituției gazdă.

Selecția instituțiilor partenere

Se sugerează a se încheia contracte de schimb de experiență cu instituții:

care oferă descrieri transparente ale programelor, inclusiv cu privire la rezultatele învățării, credite, abordări privind procesul de învățare și de predare și metode de evaluare;

ale căror proceduri de învățare, predare și evaluare pot fi acceptate de instituția de origine fără a cere studentului să lucreze suplimentar sau să se supună unor examinări suplimentare;

care sunt acreditate din punct de vedere al asigurării calității, potrivit sistemelor naționale respective.

Contractele de studii se pot încheia nu doar cu instituții care oferă programe similare, dar și cu cei care oferă programe complementare.

Integrarea mobilității creditelor în programe

Structurarea mobilității creditelor în curricula facilitează recunoașterea acestora. Instituțiile pot:

identifica semestrul sau anul în care perioada de studii ar fi mai potrivită pentru program (fereastra de mobilitate);

programa în cadrul aceluși semestru/an componentele educaționale cu rezultate ale învățării care pot fi ușor obținute în străinătate (ex. cursuri internaționale sau comparative, cursuri suplimentare/facultative, pregătirea dizertației, cursuri de limbă, stagii);

identifica instituțiile partenere, în cadrul cărora se pot obține rezultate ale învățării compatibile/complementare.

Nota Bene În cadrul programului Erasmus+, mai multe documente, cum ar fi Carta Erasmus pentru Învățământul Superior (angajament instituțional), Carta Europeană de Calitate pentru Mobilitate, Carta Studentului Erasmus (Codul european de bune practici pentru studenții Erasmus+) oferă cadrul pentru organizarea mobilității și recunoașterii creditelor.

4.3. Repartizarea notelor

Datorită diferitelor tradiții culturale și academice, sistemele europene de educație au dezvoltat nu doar diferite scale de notare naționale dar și moduri diferite de a le utiliza în aceeași țară, în domenii de studiu sau instituții diferite. În timp de este esențial să recunoaștem aceste diferențe, este de asemenea important să le facem transparente în raport cu Spațiul European al Învățământului Superior, astfel încât notele acordate în toate țările, domenii sau instituțiile să fie înțelese corespunzător și comparate corect.

Studenții aflați în mobilitate au dreptul la tratament corect și la transparență cu privire la note atunci când le sunt transferate creditele de la o instituție la alta, întrucât accesul în continuare la studii, burse sau la alte beneficii poate depinde de nivelul lor de performanță. Transparența nivelului de performanță este la fel de importantă pentru absolvenți atunci când aplică pentru un loc de muncă în țara lor de origine sau în altă țară.

Pentru a asigura informații transparente și coerente cu privire la performanța studenților, fiecare instituție de învățământ superior trebuie să furnizeze - pe lângă scala de notare națională/a instituției și o explicație a acesteia - un tabel de repartizare statistică a notelor de trecere acordate în cadrul programului sau domeniului de studiu urmat de student (tabelul de repartizare a notelor) care arată cum este folosită în realitate scala de notare în programul respectiv. Tabelul de repartizare a notelor a fost introdus prima dată în Ghidul ECTS din 2009, în locul scalelor de notare anterioare (A, B, C, D, E), care nu se mai folosesc.

Chiar și în cazuri în care transferul notelor nu este necesar în tradiția academică locală a instituției gazdă, calcularea unui tabel de repartizare a notelor va ușura tratamentul corect al studenților străini la întoarcerea acestora în instituția de origine. Trebuie observat că este de asemenea o bună practică furnizarea datelor statistice detaliate cu privire la notarea examinării comisiilor de examinare interne pentru a face procesul mai transparent și a indica orice neconcordanțe care pot indica probleme de luat în considerare în viitor.

Partenerii din programe comune trebuie să agreeze în avans, în cadrul consorțiului, cum vor proceda cu notarea și transferul notelor.

Tabelele de repartizare a notelor arată felul în care scalele naționale sau instituționale sunt folosite în cadrul instituției - fie prin sisteme cu acces direct sau selectiv - și permit compararea cu repartizarea statistică a notelor în paralel cu grupul de referință din altă instituție. Acestea reprezintă repartizarea statistică a notelor pozitive (de trecere și mai mari) acordate pentru fiecare materie într-o anumită instituție. Este important a se furniza informații suplimentare asupra ratelor de succes la același nivel de medie, dar acestea nu trebuie folosite pentru transfer.

Tabelele de repartizare a notelor trebuie dezvoltate într-un format standardizat pentru grupurile de referință a studenților înscriși în programe de studii care aparțin de același domeniu de studiu. Aceste grupuri trebuie să fie de dimensiuni reprezentative în ceea ce privește numărul de studenți și de ani luați în considerare.

Calcularea tabelelor de repartizare a notelor este o sarcină care va fi îndeplinită în multe instituții la nivel centralizat. Producerea de tabele de repartizare nu ar trebui să cauzeze dificultăți exagerate în cadrul instituțiilor întrucât datele cerute sunt în general disponibile în sistemele informatice ale instituției și calcularea procentelor este ușor de făcut cu ajutorul unui simplu soft. Nu necesită decât următorii pași:

1. Identificarea grupurilor de referință din cadrul instituției prin aplicarea de criterii obiective și transparente care trebuie asociate tabelelor de repartizare a notelor elaborate. În absența unor metode bazate pe rezultate ale învățării comparabile, se recomandă utilizarea clasificării ISCED-F care oferă o clasificare standardizată și ierarhizată a domeniilor de studiu. Pentru a avea grupuri de referință care să fie suficient de mari pentru o comparare statistică relevantă, se recomandă utilizarea codurilor ISCED la nivelul "restrâns" sau "detaliat" (Institutul de Statistică UNESCO 2014).

2. Calcularea numărului absolut de note de trecere acordate pentru fiecare grup de referință identificat în cel puțin ultimii doi ani. Țineți minte că informațiile cu privire la ratele de succes pot fi furnizate în termeni generali dar nu în acest calcul.

3. Calcularea repartizării notelor în termeni de procente de note de trecere acordate grupului de referință și dezvoltarea de procente cumulative. Drept rezultat, va reieși un tabel de repartizare a notelor cu procente și procente cumulative pentru fiecare grup de referință identificat.

Următorul tabel este un exemplu ilustrativ al unui tabel de repartizare a notelor:

Notele folosite în instituție (de la cea mai mare la cea mai mică notă de trecere*)	Numărul de note de trecere acordate grupului de referință	Procentul pentru fiecare notă raportat la totalul notelor de trecere acordate	Procentul cumulativ al notelor de trecere acordate
10	50	5%	5%
9	100	10%	15%
8	350	35%	50%
7	300	30%	80%
6	200	20%	100%
Total	1,000	100%	

* Sistemele/modurile de notare pot fi stabilite la nivel național.

La includerea în Suplimentul la diplomă al studentului, tabelul va facilita interpretarea fiecărei note acordate și nu va necesita calcule suplimentare. Proiectul în curs al Sistemului European de Conversie a Notelor (EGRACONS) dezvoltă exemple pentru prezentarea vizuală a tabelului de repartizare a notelor.

4.4. Conversia notelor

Atunci când instituțiile hotărăsc transferul notelor studenților aflați în mobilitate, cadrul didactic responsabil cu transferul creditelor trebuie să compare tabelul de repartizare a notelor din grupul său de referință cu cel generat de cealaltă instituție pentru grupul de referință paralel. Poziția fiecărei note din cele două tabele poate fi comparată și, pe baza acestei comparații, se convertesc notele individuale.

De obicei, intervalele de variație a procentelor notelor se suprapun parțial. Obiectivul acestui exercițiu este transparența. Așadar, instituția gazdă trebuie să decidă în avans dacă va accepta nota comparabilă minimă, medie sau maximă din intervalele care se suprapun.

Anexa nr. 2 include exemple de cum se poate pune în practică conversia notelor.

5. ECTS ȘI ÎNVĂȚAREA PE TOT PARCURSUL VIEȚII

Această secțiune tratează rolul ECTS în facilitarea învățării pe tot parcursul vieții, în oportunități de învățare deschisă (open learning) și recunoașterea învățării și experienței anterioare.

5.1. Învățare pe tot parcursul vieții - oportunități de învățare deschisă

Aria de învățare a educației superioare este în schimbare rapidă odată cu dezvoltarea de oportunități mai diverse și flexibile de învățare - inclusiv învățare mixtă (blended learning), noi forme de învățare deschisă online, Cursuri Online Deschise (Massive Open Online Courses - MOOCs), Resurse educaționale deschise (Open Educational Resources - OER), învățare la locul de muncă, învățare autodidactă (self-directed learning), căi de învățare individuală, dezvoltare profesională continuă (a se vedea capitolul 3). Un număr din ce în ce mai mare de cursanți urmează cursuri sau unități educaționale "de sine stătătoare", fără a urmări o calificare anume. Instituțiile de învățământ superior se confruntă cu nevoia de a satisface un grup de studenți diversificat și de a furniza oportunități pentru căi de învățare individuală și diferite moduri de învățare. În consecință, multe instituții diversifică și oferă componente educaționale cu moduri inovative de învățare și predare pentru toți, prin intermediul noilor tehnologii și al resurselor educaționale deschise.

Atuul ECTS constă în faptul că poate fi folosit în toate aceste contexte de învățare pe tot parcursul vieții, prin aplicarea aceluiași principii pentru alocarea, acordarea, acumularea și transferul creditelor. În același fel în care sunt alocate creditele părților componente ale programelor, creditele acolate pentru învățarea

deschisă și pentru ale modalității de învățare pe tot parcursul vieții se bazează în mod caracteristic pe volumul de muncă necesar pentru a obține rezultatele învățării.

Furnizorii de toate formele "formale" (i.e. în același fel și care respectă aceleași standarde ca și instituțiile de învățământ superior) de educație superioară care respectă asigurarea calității, cum ar fi învățarea deschisă, sunt încurajați să folosească ECTS cu aceleași mecanisme transparente ca cele descrise în acest Ghid. Acesta lucru va facilita foarte mult tranziția dintre diferite moduri de învățare, recunoaștere și transfer, în timp ce va crește încrederea cursanților și a părților interesate în rezultatele învățării deschise.

Nota Bene Dezvoltarea profesională continuă (DPC) este din ce în ce mai mult recunoscută ca fiind esențială pentru cei care activează în profesii reglementate. Aceasta este adevărat în special în cazul profesiilor din sănătate. DPC are o dimensiune transfrontalieră care este din ce în ce mai semnificativă. Voluntară sau obligatorie, este percepută de profesioniști și furnizori deasemenea, ca o modalitate de învățare pe tot parcursul vieții. Cuprinde învățarea formală, nonformală și informală. În timp ce elementele ale DPC pot fi convertite în calificări de ciclul doi (master) sau în doctorate profesionale (în funcție de jurisdicția națională), DPC ca practică pur profesională are un caracter specific: poate fi auto-gestionată și evaluată prin revizuirea de către colegi a auto-evaluării. Considerentele cu privire la angajabilitate, drept continuu de practică, standarde de siguranță profesională, protecția publică, și, în profesiile din sănătate, siguranța pacientului în egală măsură, înseamnă că obținerea sa poate fi măsurabilă, verificabilă și certificată de o autoritate recunoscută/autorizată.

Cum va fi realizat acest lucru rămâne o chestiune de dezbatere în cadrul comunității DPC. Atât Sistemul european de credite pentru educația și formarea profesională (ECVET) și ECTS sunt considerate relevante, întrucât DPC poate fi situată la oricare din cele 8 niveluri ale CEC. Cu toate acestea, interfața dintre cele două sisteme nu este suficient de permeabilă iar diferențele profesii au culturi și subculturi naționale diferite. Discuțiile cu privire la relațiile cu sistemul european de credite sunt în derulare și se speră că vor conduce la o mai mare claritate în folosirea creditelor pentru DPC. Între timp, furnizorii de DPC de la nivelurile de la cinci până la opt ale CEC sunt încurajați să ia în considerare aplicabilitatea creditelor ECTS în scopuri de transparență, recunoaștere, acumulare și transfer, folosind metodologia trasată în acest Ghid.

Creditele acordate pentru toate formele de educație superioară inclusiv educația continuă și profesională, pot fi recunoscute și acumulate pentru o calificare sau nu, în funcție de dorința studentului și/sau de cerințele pentru acordarea calificării. Unii cursanți independenți pot fi interesați doar de urmarea unei componente educaționale fără a dori obținerea unei calificări, dar alocarea și înregistrarea creditelor le poate permite folosirea acestora în viitor, dacă vor dori.

Consemnarea tuturor reușitelor învățării și acordarea numărului corespunzător de credite ECTS pentru nivelul de învățare face posibilă recunoașterea acestui proces de învățare în mod transparent și certificat, astfel încât creditele să-și aducă aportul la o calificare viitoare. Instrumentele de validare și recunoaștere din educația formală trebuie să se adapteze la mediul educațional din ce în ce mai diversificat și flexibil, recunoscând noi forme de învățare deschisă devenite posibile prin intermediul tehnologiei. Folosirea corectă a ECTS va îmbunătăți și ușura foarte mult acest proces.

5.2. Recunoașterea învățării și experienței anterioare

Instituțiile de învățământ superior trebuie să fie competente pentru a acorda credite pentru rezultatele învățării obținute în afara contextului formal de învățare, prin experiență în muncă, voluntariat, participarea studentului, studiu individual, cu condiția ca aceste rezultate ale învățării să respecte cerințele calificării sau ale componentelor aferente. Recunoașterea rezultatelor învățării obținute prin învățare non-formală și informală trebuie automat urmate de acordarea aceluiași număr de credite ECTS aferente părții corespunzătoare din programul formal.

Ca și în cazul educației formale, acordarea de credite este precedată de o evaluare pentru a verifica obținerea rezultatelor învățării. Metodele și criteriile de evaluare trebuie concepute pentru a măsura obținerea rezultatelor învățării cerute pentru nivelul corespunzător, fără referire la activități de învățare sau volum de muncă specifice. De exemplu, "participarea la discuții în clasă" cu privire la materie nu vor mai fi luate în calcul pentru evaluare, în timp ce rezultatele învățării aferente de "construire de argumente în timpul interacțiunii cu grupul" vor deveni relevante. Personal competent va fi numit pentru fiecare departament sau domeniu, care va avea autoritatea formală și pregătirea pentru a acorda credite pentru rezultatele învățării obținute în alte contexte decât cele formale, pe baza criteriilor transparente stabilite și publicate de instituție. Trebuie înțeles că aceștia vor raporta și consemna deciziile luate prin rapoarte periodice înaintate comitetului corespunzător (ex. la nivel de departament, facultate și instituțional).

Nota Bene Există o gamă largă de metode de evaluare pentru recunoașterea învățării și experienței anterioare. Una dintre acestea este metoda portofoliului. Portofoliile conțin documente pe care cursanții trebuie să le colecteze pentru a demonstra abilitățile individuale obținute în diferite moduri.

Un portofoliu ia în considerare o colecție de materiale care probează abilitățile și cunoștințele câștigate prin experiența anterioară de învățare non-formală și informală. Un portofoliu include referințe de la angajatori și supervizori, poate include și o evaluare a performanțelor, CV și alte documente. Prin folosirea unui portofoliu, evaluatorul analizează o gamă largă de informații pe care le-au furnizat cursanții. Cursanții pot avea nevoie de ajutor și consiliere pentru pregătirea portofoliului.

Instituțiile trebuie să dezvolte politici de recunoaștere pentru învățarea non-formală sau informală. Aceste

politici trebuie să includă elemente cum ar fi consultanță, feedback pentru cursanți asupra rezultatelor evaluării și a posibilității de a depune contestație. Instituțiile trebuie să creeze centre de consultanță, consiliere și recunoaștere a învățării non-formale și informale. Acestea pot lua forme diferite în funcție de practicile naționale și instituționale (ex. pot exista în cadrul unei singure instituții de învățământ superior sau ca centre comune pentru mai multe instituții). Politicile și practicile instituțiilor trebuie publicate în special pe site-urile acestora.

Recunoașterea învățării non-formale și informale ajută instituțiile de învățământ superior să devină mai incluzive din punct de vedere social. Lărgirea oportunităților de acces pentru cursanții din viața profesională și dintr-o gamă de medii de învățare non-tradițională ajută învățarea pe tot parcursul vieții să devină realitate. Instituțiile trebuie să fie deschise mai ales în privința recunoașterii educației și formării profesionale.

Nota Bene Procesul de acordare a creditelor pentru învățarea non-formală sau informală are patru etape principale:

1. Consultanța și îndrumarea inițială (ce presupune pentru cursant acest proces, limitele de credite pentru învățarea non-formală/informală; care sunt costurile, rolurile și responsabilitățile cursantului și a tutorelui/consultantului; și diferitele rute de învățare către o calificare).

2. Suport (proces reflectiv; înțelegerea rezultatelor învățării; identificarea propriilor rezultate ale învățării; colectare și selectare a dovezilor).

3. Recunoaștere/evaluare (evaluarea dovezilor obținerii rezultatelor învățării și criteriile de evaluare).

4. Acordarea creditelor (creditele acordate prin acest proces au aceeași valoare ca cele obținute prin învățarea formală).

Nota Bene ECVET

Sistemul european de credite pentru educația și formarea profesională (ECVET) a fost stabilit prin Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului European în 2009 (nr. 2009/C 155/02). ECVET are ca scop facilitarea transferului, acumulării și recunoașterii rezultatelor evaluate ale învățării ale persoanelor care urmăresc obținerea unei calificări în educația și formarea profesională (EFP/Eng. VET).

Ca și ECTS, ECVET ajută și sprijină studenții în crearea propriei căi de învățare prin acumularea de credite - fie în cadrul unei anumite instituții, de la o instituție la alta, de la o țară la alta, și între diferitele contexte și subsisteme de învățare (formal, non-formal, informal), și îi ajută să aprofundeze experiențele și stilurile de învățare individuale.

Ca și ECTS, ECVET se bazează pe noțiunea de 60 de credite, dar alocarea creditelor este diferită. Adesea ECVET este folosit pentru a înregistra și acumula rezultatele evaluate ale învățării, fără conversia în puncte de credit. Așadar, recunoașterea învățării din EFP trebuie bazată pe rezultate ale învățării în loc de conversia creditelor.

6. ECTS ȘI ASIGURAREA CALITĂȚII

Această secțiune arată felul în care ECTS contribuie la îmbunătățirea calității în instituțiile de învățământ superior și oferă exemple pentru evaluarea implementării ECTS.

Responsabilitatea principală pentru asigurarea calității revine fiecărei instituții, așa cum a fost agreat de către Ministerele Educației din țările implicate în Procesul Bologna (Comunicatul de la Berlin, 2003). Asigurarea internă a calității implică toate procedurile asumate de instituțiile de învățământ superior pentru a sigura respectarea de către calitatea programelor și calificărilor lor a specificațiilor proprii precum și ale altor organe relevante cum ar fi agențiile de asigurare. Analizele externe de calitate efectuate de agențiile de asigurare a calității oferă feedback instituțiilor și informații părților interesate. Principiile și procesele privind asigurarea calității se aplică tuturor modulelor de învățare și predare (formală, non-formală, informală, noi moduri de învățare, predare și evaluare). Standardele și liniile directoare (ESG) revizuite și aprobate la Conferința Ministerială de la Erevan din 14-15 mai 2015 sprijină asigurarea internă și externă a calității.

Nota Bene "Standardele și liniile directoare pentru asigurarea calității (ESG) sunt un set de standarde și linii directoare pentru asigurarea internă și externă a calității în învățământul superior. ESG nu sunt standarde de calitate, nici nu prevăd cum se face implementarea proceselor de asigurare a calității, dar oferă sprijin, acoperind zonele care sunt vitale pentru asigurarea cu succes a calității și pentru mediile de învățare din învățământul superior. ESG trebuie considerate într-un context mai larg conținând, de asemenea, cadrele de calificare, ECTS și Suplimentul la diplomă, care contribuie, de asemenea, la promovarea transparenței și încrederii reciproce în învățământul superior în SEIS."

Standardele 1.2, 1.3, 1.4 și liniile directoare asociate fac referire la ECTS aferent (în special crearea programelor, învățarea centrată pe student, predare și evaluare și admiterea, progresia, recunoașterea și certificarea studenților).

Buna practică în folosirea ECTS va ajuta instituțiile să-și îmbunătățească calitatea programelor și a mobilității de învățare pe care le oferă. Astfel, utilizarea ECTS trebuie să respecte principiile de asigurare a calității prin procesele de evaluare potrivite (ex. monitorizare, analize interne și externe de calitate și feedback din partea studenților) și prin îmbunătățirea continuă a calității. În evaluarea eficienței unui program (inclusiv cu privire la rezultatele învățării, volumul de muncă și metodele de evaluare) se vor folosi mai multe măsuri. Acestea pot include rate de abandon sau de eșec ridicate sau timpi mai lungi de finalizare. Un program poate fi considerat eficient atunci când scopurile sale sunt atinse la timp, adică atunci când studenții obțin rezultatele

învățării definite, acumulează creditele necesare și obțin calificarea așa cum a fost planificat în cadrul programului. Cu toate acestea, trebuie avut grijă în cadrul analizei la diferențierea esențială dintre elemente, întrucât acestea pot, de asemenea, să indice o planificare sau livrare a programului ineficientă sau măsuri neadecvate pentru sprijinirea studenților.

Următorii indicatori pot fi folosiți pentru evaluarea calității implementării ECTS:

Componentele educaționale sunt exprimate în termeni de rezultate ale învățării corespunzătoare, și informații clare sunt disponibile cu privire la nivelul, creditele, livrarea și evaluarea acestora;

Studiile pot fi finalizate în timpul alocat în mod oficial pentru acestea (ex. volumul de muncă alocat pentru un an de studii, un semestru, trimestru sau o singură componentă a cursului este realist);

Monitorizarea anuală examinează orice variații ale tiparului de reușită, rezultatele obținute și continuă cu revizuire corespunzătoare;

Studenții primesc informații detaliate și sfaturi astfel încât să poată urma regulile de progresie, valorifica opțiuni pentru căi flexibile și selecta componentele educaționale la nivelul potrivit cu calificările lor.

Studenții sunt informați cu promptitudine cu privire la rezultatele obținute.

Pentru recunoaștere și studenții aflați în mobilitate, aceasta înseamnă că:

Procesele de transfer a creditelor sunt incluse în procedurile de monitorizare, analiză și validare;

Este desemnat personalul potrivit ca responsabil pentru recunoașterea creditelor și chestiunile legate de transfer;

Contractele de studii se încheie pentru toate cazurile; derularea acestora și orice modificări ulterioare se vor supune proceselor de aprobare precise dar și solide;

Studenții aflați în mobilitate urmează componentele educaționale din Catalogul cursurilor existent, sunt evaluați și notați ca și studenții locali;

Sunt furnizate rapoarte detaliate care înregistrează creditele și notele acordate;

Toate creditele asociate cu finalizarea cu succes a componentelor educaționale urmate ca parte a Contractului de studii aprobat în varianta finală sunt recunoscute; rezultatele sunt eliberate și transmise cu promptitudine;

Există tabele de notare pentru interpretarea notelor acordate, astfel încât notele - nu doar creditele - sunt reflectate corespunzător în calificarea finală obținută.

Reprezentanții studenților trebuie să fie implicați în mod activ în procesele de asigurare a calității pentru ECTS:

În asigurarea internă a calității, unde studenții furnizează informații (prin completarea sondajelor în mod periodic, focus grupuri); participă la întocmirea rapoartelor de auto-evaluare ale instituțiilor; sunt implicați în mod activ în organismele responsabile cu procesele de asigurare internă a calității și de monitorizare a alocării creditelor ECTS.

În asigurarea externă a calității, unde studenții sunt membri ai comisiei de analiză externă a instituțiilor de învățământ superior și/sau a programelor.

7. ECTS ȘI DOCUMENTELE SUPT

Folosirea ECTS este sprijinită de documente bazate pe principiile expuse în acest Ghid. Această secțiune sugerează elementele de introdus în aceste documente, întrucât acestea reprezintă o modalitate largă și acceptată de comunicare a informației care este de folos pentru toți studenții (inclusiv pentru cei aflați în mobilitate și non-mobilitate), personalul academic și administrativ, angajatori și alte părți interesate.

Pentru a răspunde nevoilor studenților, instituțiile trebuie să înregistreze reușitele acestora într-un mod transparent, care poate fi ușor înțeles. Astfel, acest Ghid oferă informațiile care trebuie incluse în documentele principale privind mobilitatea, pentru a cultiva o mai bună înțelegere între instituții și țări, părți interesate interne și externe.

7.1. Catalogul cursurilor

Catalogul cursurilor include informații detaliate, ușor de folosit și actualizate cu privire la mediul de învățare al instituției, care trebuie să fie disponibile pentru studenți înainte de începerea precum și în timpul cursurilor, pentru a-i ajuta în alegerea corectă și folosirea eficientă a timpului. Informațiile se referă, de exemplu, la calificările oferite, procedurile de învățare, predare și evaluare, nivelurile programelor, componentele educaționale individuale și resursele educaționale. Catalogul cursurilor trebuie să conțină numele persoanelor de contact, cu informații despre cum, când și unde pot fi contactate.

Catalogul cursurilor trebuie publicat pe site-ul instituției, indicând denumirea cursului/materiei în limba maternă (sau în limbile regionale, dacă este relevant) și în limba engleză, astfel încât toate părțile interesate să-l poată accesa cu ușurință. Trebuie publicat cu suficient de mult timp înainte pentru ca potențialii studenți să facă alegerile corespunzătoare.

Instituția este liberă să decidă asupra formatului Catalogului cursurilor, precum și a ordinii informațiilor. Cu toate acestea, urmând o structură comună ca cea prezentată mai jos, Catalogul cursurilor devine mai ușor de comparat și astfel este îmbunătățită transparența. În orice caz, Catalogul cursurilor trebuie să includă informații generale despre instituție, resursele și serviciile acesteia, precum și informații academice despre programe și componentele educaționale individuale.

Catalogul cursurilor

Elemente recomandate pentru Catalogul cursurilor

Informații generale:

numele și adresa

descrierea instituției (inclusiv tipul și statutul)
 autoritățile universitare
 calendarul universitar
 lista programelor oferite
 cerințele de admitere, inclusiv politica privind limba și procedurile de înregistrare
 aranjamentele pentru recunoașterea mobilității creditelor și învățării anterioare (formală, informală și non-formală)
 politica de alocare a creditelor ECTS (sistemele cadru instituționale pentru credite)
 aranjamentele pentru consilierea academică
 Resurse și servicii:
 biroul de asistență pentru studenți
 cazare
 masă
 costul de trai
 suport financiar pentru studenți
 servicii medicale
 asigurare
 facilități pentru studenții cu dizabilități și nevoi speciale
 facilități de învățare
 posibilități de mobilitate internațională
 informații practice pentru studenții care vin în mobilitate
 cursuri de limbă
 posibilități de stagiu de practică/profesionale
 facilități sportive și de recreere
 asociații de studenți
 Informații despre programe:
 calificarea acordată
 durata programului
 numărul de credite
 nivelul de calificare potrivit Cadrului Național al Calificărilor și Cadrului European al Calificărilor
 domeniul (domeniile) de studiu (ex. ISCED-F)
 cerințe specifice de admitere (dacă este cazul)
 modalități specifice de recunoaștere a învățării anterioare (formală, non-formală și informală) (dacă este cazul)
 cerințe și reglementări privind calificarea, inclusiv cerințele de absolvire (dacă este cazul)
 profilul programului (a se vedea capitolul despre conceperea programelor)
 rezultatele învățării aferente programului
 diagrama structurii programului cuprinzând creditele (60 de credite ECTS pentru un an de studii echivalent, cu frecvență întreagă)
 modalitatea de studii (cu frecvență, frecvență redusă, e-learning etc.)
 regulamentul de examinare și scala de notare
 ferestrele de mobilitate obligatorii sau opționale (dacă este cazul)
 stagiile de practică/profesionale (dacă este cazul)
 învățarea la locul de muncă
 directorul de program sau echivalent
 profilul ocupațional al absolvenților
 acces la continuarea studiilor
 Pentru programele comune, sunt recomandate câteva elemente suplimentare:
 informații despre forma diplomei și Suplimentul la diplomă (comună/dublă/multiplă)
 membrii consorțiului și rolul acestora
 structura de mobilitate a programului
 Informații cu privire la componentele educaționale individuale:
 cod
 titlu
 tip (obligatoriu/opțional)
 ciclul de studii (scurt/primul/al doilea/al treilea)
 anul de studii în care se livrează componenta (dacă este cazul)
 semestrul/trimestrul în care se livrează componenta
 numărul de credite ECTS alocate
 numele profesorului/profesorilor
 rezultatele învățării
 modalitatea de livrare (față în față/învățare la distanță etc.)
 cursurile preliminare și paralele (dacă este cazul)
 conținutul cursului
 lecturile recomandate sau obligatorii și alte resurse/instrumente de învățare

activitățile de învățare planificate și metodele de predare
metodele și criteriile de evaluare
limba de instruire

7.2. ECTS și documentele suport pentru mobilitatea creditelor

Contractul de studii oferă un angajament oficial și cu caracter obligatoriu între student, instituția de origine și instituția/organizația/compania gazdă cu privire la toate activitățile de învățare care urmează a fi desfășurate.

Aprobarea Contractului de studii și a actelor adiționale este posibilă prin semnătură digitală sau copii ale semnăturilor scanate, trimise electronic, potrivit regulilor sau practicii instituționale.

7.2.1. Contractul de studii pentru mobilitatea creditelor pentru studii

Mobilitatea creditelor

Elementele recomandate pentru Contractul de studii pentru mobilitatea creditelor pentru studii:

numele și datele de contact ale studentului

numele, adresele și persoanele de contact din cadrul personalului academic și/sau administrativ pentru instituția de origine și cea gazdă

domeniul de studii al studentului din instituția de origine (coduri ISCED-F)

ciclu de studii (scurt/primul/al doilea/al treilea)

perioada de studii (de la/până la) în cadrul instituției gazdă

programul de studii în străinătate: link către Catalogul cursurilor al instituției gazdă și lista componentelor educaționale ce urmează a fi parcurse (cu coduri și credite ECTS)

componentele educaționale pentru care studentul va fi scutit în instituția de origine, dacă componentele urmate în afară sunt absolvite cu succes sau precizând că perioada de mobilitate în totalitate va fi recunoscută (de exemplu, acesta va fi cazul ferestrelor de mobilitate și al cursurilor care cuprind o perioadă obligatorie în străinătate)

semnăturile celor trei părți (studentul, reprezentanții instituției de origine și ai celei gazdă)

7.2.2. Contractul de studii pentru stagiile de practică/profesionale

Contractul de studii este, de asemenea, esențial pentru stagiile de practică/profesionale, ca un document cu caracter obligatoriu ce subliniază activitățile de învățare ce vor fi derulate de student în această componentă educațională. Angajamentul organizației gazdă este de a oferi un stagiu profesional de calitate, relevant pentru traseul de învățare al studentului, cu rezultate ale învățării bine definite și de a emite un Certificat de Practică/Stagiu Profesional, la finalizarea acestuia.

Angajamentul instituției de origine este de a asigura calitatea și relevanța stagiului, de a monitoriza progresul studenților și de a acorda recunoașterea creditelor ECTS pentru rezultatele învățării finalizate cu succes.

Contractul de studii pentru stagii ar trebui semnat de cele trei părți studentul, instituția de origine și organizația/societatea gazdă.

Stagii de practică/profesionale

Elementele recomandate pentru Contractul de studii pentru stagiile de practică/profesionale

numele și datele de contact ale studentului

numele, adresele și persoanele de contact lege pentru instituția de origine și organizația/compania gazdă, etc.

domeniul de studii al studentului din instituția de origine (coduri ISCED-F)

ciclu de studii (scurt/primul/al doilea/al treilea)

tipul organizației/companiei (privată/publică/etc.)

perioada de practică (de la/până la) în cadrul instituției gazdă și creditele ECTS

rezultatele învățării ce urmează a fi obținute de stagiar la finalul stagiului

programul detaliat al perioadei de stagiu, inclusiv sarcinile/livrabilele

numărul de ore de muncă pe săptămână

nivelul de competență în limba de la locul de muncă pe care studentul trebuie să îl aibă sau agreează să îl atingă înainte de începerea perioadei de studiu (dacă este cazul)

condițiile de monitorizare și planul de evaluare

prevederi pentru modificări ale Contractului de studii pentru stagiul de practică/profesional

condiții de recunoaștere în cadrul instituției de origine

semnăturile celor trei părți (studentul, reprezentanții instituției de origine și ai organizației/companiei gazdă - inclusiv a supervisorului stagiarului)

7.3. Suplimentul la diplomă

Suplimentul la diplomă furnizează o evidență actualizată a progresului studenților cu privire la studiile acestora: componentele educaționale pe care le-au urmat, numărul de credite ECTS obținute și notele care li s-au acordat.

Deoarece Suplimentul la diplomă este un document vital pentru înregistrarea progresului și pentru recunoașterea rezultatelor învățării, este esențial să se determine cine este responsabil pentru producerea acestuia, modul în care este emis și modul în care este livrat. Cele mai multe instituții produc Suplimentul la diplomă din bazele lor de date instituționale. Este important de reținut că Suplimentul la diplomă poate fi utilizat și în alte contexte, astfel încât informațiile trebuie furnizate într-un mod transparent, complet și clar.

În cazul mobilității creditelor, instituția gazdă furnizează tuturor studenților aflați în mobilitate un Suplimentul

la diplomă și îl trimite instituției de origine și studentului, la sfârșitul perioadei de studii, pentru a certifica în mod oficial munca realizată, creditele acordate, și notele locale primite în perioada de mobilitate. Aceasta ar trebui trimisă într-o perioadă rezonabilă de timp, după afișarea rezultatelor studentului la instituția gazdă (a se vedea capitolul privind mobilitatea și recunoașterea creditelor).

Suplimentul la diplomă

Elemente recomandate pentru Suplimentul la diplomă:

numele studentului

ID-ul și/sau datele de contact ale studentului (dacă este cazul)

numele și datele de contact ale instituției

domeniul de studiu al studentului și/sau numele programului

anul de studiu curent

componentele educaționale urmate la instituție (cu coduri, credite și notele locale)

descrierea sistemului de notare instituțional

informații cu privire la distribuția notelor pentru grupul de referință identificat

data emiterii și semnătura persoanei responsabile

Instituția de origine trebuie să ofere studentului Suplimentul la diplomă (sau un document echivalent/o bază de date) fără cerințe suplimentare din partea acestuia, într-o perioadă de timp rezonabilă. Acest lucru asigură claritate cu privire la rezultatele recunoașterii perioadei de mobilitate în străinătate.

În cazul în care mobilitatea are loc pentru studii, este recomandat să se includă componentele care s-au înlocuit în nota studentului de la instituția de origine, numărul de credite pe care îl reprezintă, și, dacă este cazul, translația notelor primite de student în străinătate.

Atunci când perioada de mobilitate este recunoscută în ansamblu, și nu componentă cu componentă, instituția de origine ar trebui să înregistreze doar numărul de credite, notele locale (unde este cazul) și rezultatele învățării definite pentru întreaga perioadă de mobilitate.

În cazul stagiilor, Suplimentul la diplomă al instituției de origine va conține cel puțin informațiile necesare pentru a îndeplini toate aranjamentele de recunoaștere convenite în Contractul de studii înainte de mobilitate. Acesta poate include acordarea unui număr concret de credite, o notă etc.

7.4. Certificat pentru stagiul de practică/profesional

Certificatul pentru stagiul de practică/profesional își propune să ofere transparență și să scoată în evidență valoarea experienței studenților în stagiul profesional. Acest document este eliberat de organizația/întreprinderea gazdă după terminarea stagiului de către stagiar și poate fi completat și de alte documente, cum ar fi scrisori de recomandare.

Certificatul pentru stagiul de practică/profesional

Elemente recomandate pentru Certificatul pentru stagiul de practică/profesional:

numele studentului

numele organizației/întreprinderii

datele de contact ale organizației/întreprinderii [stradă, oraș, țară, telefon, adresa de email, site-ul web]

tipul organizației/întreprinderii (privată/publică/alte . . .)

data de început și de final a stagiului

programul detaliat al stagiului cu listarea sarcinilor

cunoștințe, aptitudini (intelectuale și practice) și competențe dobândite (rezultate ale învățării obținute)

evaluarea performanțelor studentului data emiterii, numele și semnătura persoanei responsabile din cadrul organizației/întreprinderii gazdă

Mulțumiri

Acest ghid s-a bazat de volumul considerabil de muncă realizat în ultimii ani în cadrul Procesului Bologna și în fiecare țară separat. Ar fi imposibil de acordat credit tuturor organizațiilor și persoanelor care au contribuit.

Comisia Europeană dorește să mulțumească în special membrilor Grupul de lucru Ad-hoc, desemnat de țările din Spațiul European al Învățământului Superior și organizațiile participante la revizuirea Ghidului de utilizare a ECTS pentru sprijinul și implicarea lor:

Ivan Babyn (Ukraine)

Tim Birtwistle (United Kingdom)

Regine Bolter (Austria)

Howard Davies (European University Association - EUA)

Béatrice Delpouve (France)

Roza Dumbraveanu (Moldova)

Luc François (Belgium)

Volker Gehmlich (Germany)

Nerses Gevorgyan (Armenia)

Judit Hidasi (Hungary)

Maria Kelo (European Association for Quality Assurance in Higher Education - ENQA)

Eliane Kotler (France)

Sandra Kraze (European Association of Institutions in Higher Education - EURASHE)

Janerik Lundquist (Sweden)

Raimonda Markeviciene (Lithuania)

Lene Oftedal (Norway)
 John Reilly (United Kingdom)
 Maria Sticchi Damiani (Italy)
 Anthony Vickers (United Kingdom)
 Nevena Vuksanovic (European Students Union - ESU)
 Robert Wagenaar (The Netherlands)

ANEXA Nr. 1

GLOSAR

A. Accumulation of credits/Acumularea creditelor

Procesul de colectare a creditelor acordate pentru atingerea rezultatelor învățării corespunzătoare componentelor educaționale în contexte formale cât și pentru alte activități de învățare desfășurate în contexte informale și non-formale. Un student poate acumula credite pentru a obține o calificare, așa cum este cerut de către instituția care acordă calificarea, sau pentru a consemna reușitele personale în scopul învățării pe tot parcursul vieții.

Allocation of credits/Alocarea creditelor

Procesul de repartizare a unui număr de credite pentru o calificare, program de studii sau o componentă educațională. Creditele sunt alocate întregii calificări sau programelor potrivit legislației și practicilor naționale, acolo unde este cazul, și cu referire la cadrul național și/sau european al calificărilor. Sunt alocate componentelor educaționale, cum ar fi unități de curs, dizertații, învățare la locul de muncă și stagii de muncă, luând ca bază alocarea a 60 de credite pentru un an de studii cu frecvență, potrivit volumului de muncă estimat necesar pentru a atinge rezultatele învățării definite pentru fiecare componentă.

Assessment methods/Metode de evaluare

Întreaga gamă de teste/examinări, proiecte, executări, prezentări și portofolii, scrise sau orale, care sunt folosite pentru a evalua progresul cursantului și a constata atingerea rezultatelor învățării corespunzătoare pentru o componentă educațională (unitate/modul).

Assessment criteria/Criterii de evaluare

Descrieri a ceea ce se așteaptă să facă cursantul și la cel nivel, pentru a demonstra obținerea rezultatelor învățării.

Metodele și criteriile de evaluare pentru o componentă educațională trebuie să fie potrivite și să corespundă cu rezultatele învățării care au fost definite pentru respectiva componentă și cu activitățile de învățare desfășurate.

Award of credits/Acordarea creditelor

Actul de a acorda în mod formal creditele către studenți și alți cursanți, care sunt repartizate calificării și/sau componentelor acesteia dacă aceștia obțin rezultatele învățării așa cum au fost definite. Autoritățile naționale trebuie să indice care sunt instituțiile care au dreptul de a acorda credite ECTS. Creditele sunt acordate individual studenților după ce au finalizat activitățile de învățare cerute și au obținut rezultatele învățării definite, așa cum reiese din evaluarea corespunzătoare. În cazul în care studenții și alți cursanți au obținut rezultatele învățării în alte contexte formale, non-formale sau informale sau în alte perioade de timp, creditele pot fi acordate prin evaluare și recunoaștere a acestor rezultate ale învățării.

C. Competence/Competență

Cadrul european al calificărilor (CEC) definește competența ca fiind abilitatea de a folosi cunoștințele, abilitățile și aptitudinile personale și/sau sociale în dezvoltarea profesională și personală. În contextul CEC, competența este descrisă în termeni de responsabilitate și autonomie. Dezvoltarea competențelor reprezintă obiectivul tuturor programelor educaționale. Competențele se dezvoltă în cadrul tuturor unităților de curs și sunt evaluate la etape diferite ale programului. Unele competențe sunt legate de materia de studiu (specifice pentru domeniul de studiu), alte sunt generice (comune pentru oricare curs). În mod normal dezvoltarea competențelor are loc într-o manieră integrată și ciclică pe parcursul programului.

Continuing Professional Development (CPD)/Dezvoltare profesională continuă (DPC)

Un aspect al învățării pe tot parcursul vieții denumit uneori Educație profesională continuă, DPC descrie abilitățile, cunoștințele și experiența pe care le câștigă o persoană în mod formal și informal în activitatea sa și care se construiește pe baza calificărilor și formării de bază. Din ce în ce mai mult se cere în mod formal în cariera profesională și vocațională continuarea procesului de învățare și dezvoltare a cunoștințelor, abilităților și competențelor de-a lungul carierei, pentru a fi actualizat și a putea munci în siguranță, legal și eficient. DPC formală care este o cerință profesională este validată și documentată. Din ce în ce mai mult angajatorii de așteaptă să aibă un raport formal autentificat al parcursului de DCP al persoanei iar aceasta a devenit în consecință un element important al CV-ului.

Course Catalogue/Catalogul cursurilor

Catalogul cursurilor include informații detaliate, ușor de folosit și actualizate cu privire la mediul de învățare al instituției (informații generale despre instituție, resursele și serviciile acesteia, precum și informații academice privind programele și componentele educaționale individuale) care trebuie să fie disponibile pentru

studenți înainte de începerea și în timpul cursurilor pentru a- i ajuta în alegerea corectă și folosirea cât mai eficientă a timpului.

Catalogul cursurilor trebuie publicat pe site-ul instituției, indicând denumirea cursului/materiei în limba maternă (sau în limbile regionale, dacă este relevant) și în limba engleză, astfel încât toate părțile interesate le pot accesa cu ușurință. Instituția este liberă să decidă formatul Catalogului, precum și ordinea informațiilor. Trebuie publicat cu suficient de mult timp înainte pentru ca potențialii studenți să facă alegerile corespunzătoare.

Course unit/Unitate de curs

O experiență de învățare independentă, structurată formal. At trebui să aibă un set coerent și explicit de rezultate ale învățării, activități de învățare definite care să corespundă cu timpul alocat în cadrul curriculei, și criterii de evaluare corespunzătoare.

Credits (ECTS)/Credite (ECTS)

Creditele ECTS exprimă volumul de învățare bazat pe rezultatele învățării și volumul de muncă aferent. 60 de credite ECTS sunt alocate rezultatelor învățării și volumului de muncă aferent pentru un an de studii cu frecvență întreagă sau echivalent, care cuprinde în mod normal un număr de componente educaționale cărora le sunt alocate credite (pe baza rezultatelor învățării și a volumului de muncă). Creditele ECTS sunt exprimate în general în numere întregi.

Credit mobility/Mobilitatea creditelor

Mobilitatea unui student străin, care stă la instituția gazdă pentru o perioadă, în timpul căreia poate desfășura activități pentru care se acordă credite, care sunt apoi recunoscute de instituția de origine.

Credit transfer/Transferul creditelor

Un proces care permite recunoașterea creditelor acordate de o instituție de învățământ superior și luarea acestora în considerare potrivit cerințelor unui program derulat de o altă instituție, sau care permite creditelor obținute pentru un program anume să fie luate în considerare potrivit cerințelor unui alt program.

Cycle/Ciclu

Unul din obiectivele Declarației de la Bologna din 1999 a fost "adoptarea unui sistem bazat pe două cicluri principale, licență și post-licență". În 2003 au fost introduse studiile doctorale în structura Bologna și denumite ciclul al treilea. Spațiul European al Învățământului Superior (SEIS) a definit astfel ierarhia ciclurilor învățământului superior (primul ciclu, al doilea ciclu și al treilea ciclu). Toate calificările din învățământul superior din Spațiul European al Învățământului Superior sunt situate în aceste trei cicluri.

Cycle (Level) Descriptors/Descriptorii de ciclu (nivel)

Enunțuri generice despre rezultatele preconizate pentru fiecare din cele trei cicluri. Un exemplu bun de descriptorii de ciclu (nivel) sunt așa numiții descriptorii Dublin, care au stat la baza (împreună cu ECTS) a Cadru calificărilor pentru Spațiul European al Învățământului Superior

D. Degree mobility/Mobilitatea studiilor

Mobilitatea învățării în scopul studiului, chiar dacă doar o parte a unui program este urmată în străinătate, ex. într-un program desfășurat sau atestat în comun (Mapping University Mobility Project, 2015).

Degree programme/Program de studii

Un set de componente educaționale care conduc la acordarea unei diplome unui student după îndeplinirea cu succes a tuturor cerințelor.

Diploma Supplement/Supliment la diplomă

Suplimentul la diplomă (SD) este un document care însoțește o diplomă de educație superioară, furnizând o descriere standardizată a naturii, nivelului, contextului, conținutului și statutului studiilor finalizate de titular. Este emisă de instituțiile de învățământ superior potrivit standardelor agreeate de Consiliul Europei și UNESCO. Suplimentul la diplomă este și parte a instrumentelor de transparență ale Europass

Cuprinde următoarele opt secțiuni de informații:

titularul calificării

calificarea

nivelul și funcția calificării

conținutul și rezultatele obținute

certificarea suplimentului

informații privind sistemul de învățământ superior respectiv (furnizate de Centrele naționale de recunoaștere a diplomelor (Eng. National Academic Recognition Information Centres - NARICs)

orice informație suplimentară relevantă

Absolvenții din toate țările care participă la Procesul Bologna au dreptul de a primi automat Suplimentul la diplomă, gratuit și într-o limbă de circulație europeană.

Dublin Descriptors/Descriptorii Dublin

Descriptorii Dublin sunt descriptorii de ciclu (nivel) prezentați în 2003 și adoptați în 2005 drept Cadru calificărilor pentru Spațiul european al învățământului superior. Oferă enunțuri generice privind așteptările caracteristice pentru rezultatele și abilitățile asociate cu actele de studii care reprezintă finalul fiecărui ciclu sau nivel (Bologna). Descriptorii sunt construiți în termeni de niveluri de competență, nu de rezultate ale învățării, și permit distincția într-o manieră mai mare sau mai mică între diferitele cicluri. Un descriptor de nivel include următoarele cinci componente:

cunoștințe și înțelegere

aplicarea cunoștințelor și înțelegere

emiterea de judecăți
comunicare
abilități de învățare pe tot parcursul vieții

E. Erasmus+/Erasmus+

Programul UE pentru educație, formare, tineret și sport pentru 2014-2020 (Regulamentul (UE) nr. 1288/2013).

European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)/Sistemul european de transfer și acumulare a creditelor (ECTS)

Un sistem centrat pe student pentru acumularea și transferul creditelor, bazat pe principiul transparenței învățării, predării și proceselor de evaluare. Obiectivul său este de a facilita planificarea, livrarea și evaluarea programelor de studii și a mobilității studenților prin recunoașterea reușitelor învățării și a calificărilor și a perioadelor de învățare.

European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET)/Sistemul european de credite pentru educație și formarea profesională (ECVET)

Sistemul ECVET urmărește permiterea transferului, recunoașterii și acumulării de rezultate ale învățării pentru a obține o calificare. Este un sistem descentralizat care se bazează pe participarea voluntară a Statelor Membre și a părților interesate din formarea profesională, cu respectarea legislației și reglementărilor naționale. Oferă un cadru metodologic pentru descrierea calificărilor în termeni de rezultate ale învățării folosind unități, permițând alocarea de puncte transferabile pentru Statele Membre care au sisteme cadru diferite de educație și calificare. ECVET este construit prin acorduri partenere privind transparența calificărilor și încredere reciprocă a părților interesate (ECVET 2010).

Educational component/Componentă educațională

O experiență de învățare individuală și structurată formal (cum ar fi: o unitate de curs, un modul, un stagiu de practică/profesional).

Europass Mobility/Mobilitate Europass

Europass este un set de cinci documente (CV, Pașaportul lingvistic, Mobilitatea Europass, Suplimentul la certificatul profesional, Suplimentul la diplomă) care urmăresc să facă abilitățile și calificările clar și ușor de înțeles în Europa. Mobilitatea Europass este un document prin care se înregistrează cunoștințele și abilitățile obținute în altă țară europeană, completat de instituțiile implicate în mobilitatea individuală (instituția de origine și cea gazdă).

European Higher Education Area (EHEA)/Spațiul european al învățământului superior (SEIS)

Spațiul european al învățământului superior (SEIS) a fost lansat la aniversarea a zece ani a Procesului Bologna, în martie 2010, în cadrul Conferinței ministeriale de la Budapesta-Viena. Bazându-se pe principalele obiective ale Procesului Bologna de la inițierea acestuia în 1999, SEIS are ca scop asigurarea unor sisteme de învățământ superior în Europa mai comparabile, compatibile, coerente și atractive.

European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQFF)/Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții (CEC)

Cadrul european al calificărilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții este un cadru european comun de referință care permite țărilor din Uniunea Europeană să coreleze între ele sistemele lor de calificare. A fost adoptat de Parlamentul European și de Consiliul European pe 23 aprilie 2008. CEC folosește opt niveluri de referință bazate pe rezultatele învățării care sunt definite în termeni de cunoștințe, abilități și competențe. Mută accentul de pe aportul de cunoștințe (durata experienței de învățare, tipul de instituție) pe ceea ce o persoană care deține o anumită calificare știe și poate în fapt să facă. Face calificările mai ușor de citit și de înțeles între țările și sistemele Uniunii Europene.

F. Flexibility/Flexibilitate

Se referă la măsurile prin care furnizarea de învățământ superior este făcută mai flexibilă. Ideea din spatele acestui concept este de a deschide educația superioară pentru mai multe persoane și de a mări adaptabilitatea la mediile de viață multiple din societățile moderne. Se referă, de asemenea, la flexibilitatea conceperii programului/curriculei și abordările de învățare și predare.

Formal learning/Învățare formală

Învățarea în mod caracteristic oferită de o instituție de educație sau formare, structurată (în ceea ce privește obiectivele de învățare, timpul de învățare sau suportul de învățare) și care conduce la o certificare. Învățarea formală este intenționată din perspectiva cursantului.

Framework for Qualifications of the European Higher Education Area (QF-EHEA)/Cadrul calificărilor pentru Spațiul european al învățământului superior (QF-EHEA)

În Spațiul european pentru învățământul superior, sistemele cadru de calificare se găsesc la două niveluri. Un cadru cuprinzător (QF-EHA) a fost adoptat în 2005 și toate țările membre s-au angajat să dezvolte cadre naționale de calificare care sunt compatibile cu sistemul cadru cuprinzător.

Un cadru național al calificărilor pentru învățământul superior cuprinde toate calificările din sistemul de învățământ superior. Arată rezultatele învățării prevăzute pentru o calificare dată și felul în care cursanții se pot mișca între calificări.

Scopul QF-EHEA este de a organiza calificările naționale din învățământul superior într-un sistem cadru cuprinzător pentru Europa. În cadrul acestui sistem, calificările sunt definite potrivit nivelurilor de complexitate și dificultate (Licență, Master, Doctorat).

QF-EHEA identifică patru cicluri principale care sunt descrise cu ajutorul "Descriptorilor Dublin". Aceștia

oferă enunțuri generice privind așteptările caracteristice pentru rezultatele și abilitățile asociate cu actele de studii care reprezintă finalul fiecărui ciclu sau nivel. Ciclul scurt, primul și al doilea ciclu sunt de asemenea caracterizați prin intervalele de credite.

Free mover/Student vizitator

Un student care participă la mobilitatea creditelor în afara unui program organizat de mobilitate a studenților (de ex. Erasmus+). Un student vizitator alege o instituție gazdă și își organizează mobilitatea creditelor la acea instituție.

G. Grade distribution table/Tabelul de repartizare a notelor

Tabelele de repartizare a notelor arată felul în care scala națională existentă este folosită în cadrul instituției - în sistem cu acces deschis sau selectiv - și permite compararea cu distribuția statistică a notelor în cadrul grupului de referință paralel al unei alte instituții. Tabelele reprezintă distribuția statistică pozitivă a notelor (de trecere și peste) acordate pentru fiecare domeniu de studii într-o anumită instituție.

I. Informal learning/Învățarea informală

Învățare rezultată din activități zilnice legate de muncă, familie sau petrecerea timpului liber care nu este organizată sau structurată în termeni de obiective, timpul sau suportul de învățare; poate fi neintenționată din punctul de vedere al cursantului; exemple de rezultate ale învățării obținute prin învățare informală sunt: abilități dobândite prin experiențe de viață și muncă, abilități de management de proiect, abilități TIC dobândite la locul de muncă, învățarea limbilor străine, abilități interculturale dobândite în urma șederii într-o altă țară, abilități TIC dobândite în afara locului de muncă, abilități dobândite prin activități de voluntariat, activități culturale, sportive, lucrul cu tinerii și prin activități desfășurate acasă, ex. îngrijirea copiilor (Recomandarea Consiliului nr. 2012/C 398/01).

J. Joint degree/Diplomă comună

Un singur document care este acordat de instituțiile de învățământ superior care oferă programe comune, și care este acceptat la nivel național ca actul de studii recunoscut pentru programul comun (EQAR, 2015).

Joint programme/Program comun

O curriculă integrată coordonată și oferită împreună de instituții de învățământ superior diferite și care conduce la o diplomă dublă/multiplă sau la o diplomă comună (EQAR, 2015).

L. Learner/Cursant

O persoană implicată într-un proces de învățare (formală, non-formală sau informală). Studenții sunt cursanți implicați într-un proces formal de învățare.

Learning Agreement/Contract de studii

Un contract formalizat încheiat între cele trei părți implicate în mobilitate - studentul, instituția de origine și instituția gazdă sau organizația/întreprinderea gazdă - pentru a facilita organizarea mobilității creditelor și recunoașterea acestora. Contractul trebuie semnat de toate cele trei părți înainte de începerea perioadei de mobilitate și are ca scop oferirea unei confirmări studentului cu privire la recunoașterea creditelor pe care acesta le-a obținut în timpul perioadei de mobilitate.

Learning mobility/Mobilitatea de învățare

Prin mobilitatea învățării se înțelege în mod normal mobilitatea fizică prin care cursantul/studentul de deplasează la o instituție dintr-o altă țară pentru o parte sau tot programul de studii. Majoritatea mobilității are loc în contextul programelor planificate și organizate. Creditele obținute din această mobilitate sunt formal recunoscute de către instituția de origine. Există, de asemenea, un procent mare de mobilitate pentru "studenți vizitatori" care depinde de inițiativa individuală. Ca și mobilitatea fizică, este din ce în ce mai posibilă mobilitatea virtuală. Și aceasta se poate desfășura prin curriculă organizată în comun sau împărțită, sau prin Universitățile Deschise, Resurse de Educație Deschisă, MOOC, sau alte materiale on-line.

Learning outcome/Rezultatele învățării

Enunțuri despre ceea ce știe, înțelege și poate să facă cursantul la finalizarea procesului de învățare. Atingerea rezultatelor învățării trebuie evaluată prin proceduri bazate pe criterii clare și transparente. Rezultatele învățării sunt atribuite componentelor educaționale individuale și programelor ca întreg. Sunt, de asemenea, folosite în cadrele europene și naționale de calificări pentru a descrie nivelul individual de calificare.

Learning pathway/Ruta de învățare

Ruta de învățare este o rută aleasă de cursant care îi permite să acumuleze progresiv cunoștințe și să dobândească setul dorit de competențe. Ruta de învățare poate fi "semnalată" prin îndrumarea și regulamentele instituției (inclusiv prin recunoașterea învățării și experienței anterioare) și căi de învățare diferite pot conduce la aceeași calificare. În esență, conceptul de "rută de învățare" pune accentul pe alegerea studentului în atingerea obiectivelor educaționale dorite.

Learning descriptors/Descriptori de nivel

A se vedea definiția pentru "Descriptori de ciclu (nivel)" și "Descriptori Dublin".

Lifelong learning/Învățarea pe tot parcursul vieții

Toate activitățile de învățare desfășurate pe toată durata vieții, cu scopul de a îmbunătăți cunoștințele, abilitățile și competențele dintr-o perspectivă personală, civică și/sau de muncă (Comunicarea (2001) 678). Programele și serviciile care contribuie la învățarea pe tot parcursul vieții din cadrul sectorului învățământului superior pot include programe principale, educație continuă, cursuri de seral, programe specifice pentru cursanții cu frecvență redusă, acces la biblioteci/resurse educaționale ale instituțiilor, învățământ la distanță, cursuri de pregătire, servicii de consultanță și îndrumare, printre alte acțiuni și inițiative.

M. Massive Open Online Courses (MOOCs)/Cursuri Online Deschise (MOOCs)

Cursuri care permit înscrierea liberă, sunt gratuite la înscriere și sunt livrate online de obicei cu suportul colegilor sau automat. Adesea au un număr mare de participanți.

Mobility window/Fereastră de mobilitate

O fereastră de mobilitate este perioada de timp rezervată pentru mobilitatea studenților străini și care este incorporată în curricula unui program de studii (Ferencz et al., 2013).

Module/Modul

O unitate de curs într-un sistem în care fiecare unitate de curs are același număr de credite sau un multiplu de acestea.

N. National Qualifications Framework (NQF)/Cadrul național al calificărilor (CNC)

Un instrument pentru clasificarea calificărilor potrivit unui set de criterii pentru niveluri specifice de învățare atinse, care are ca scop integrarea și coordonarea subsistemelor naționale de calificări și îmbunătățirea transparenței, accesului, progresiei și calității calificărilor în raport cu piața muncii și societatea civilă (Recomandarea Consiliului nr. 2012/C 398/01).

Cadrele naționale de calificări cuprind toate calificările educaționale - sau toate calificările din învățământul superior, în funcție de politica țării respective - din sistemul de educație. Ele arată ceea ce cursanții ar putea să știe, înțelege și să poată face pe baza unei calificări date (rezultatele învățării) precum și felul în care se leagă calificările în cadrul sistemului, adică felul în care cursanții se pot mișca între calificări în sistemul de educație.

Cadrele naționale de calificări sunt dezvoltate de către autoritățile publice competente din țara respectivă, în cooperare cu o gamă largă de părți interesate - inclusiv instituții de învățământ superior, studenți, personal și angajatori.

Non-formal learning/Învățare non-formală

Învățarea realizată prin activități planificate (în ceea ce privește obiectivele învățării și timpul dedicat învățării), în cadrul cărora există o formă de susținere a procesului de învățare (de exemplu, relațiile student-profesor); aceasta poate include programe de însușire a unor competențe profesionale, de alfabetizare a adulților sau programele de educație de bază a persoanelor care au părăsit timpuriu școala; printre cazurile foarte des întâlnite de învățare non-formală se numără cursurile de formare la locul de muncă, prin care întreprinderile actualizează și perfecționează competențele angajaților lor (cum ar fi competențele TIC), învățarea on-line structurată (de exemplu, prin utilizarea resurselor educaționale deschise) și cursurile organizate de organizațiile societății civile pentru membrii lor, pentru grupul lor țintă sau pentru publicul general. (Ibid.)

O. Open Educational Resources (OER)/Resurse educaționale deschise (OER)

Materiale digitizate oferite în mod gratuit și deschis educatorilor, cursanților și autodidacților pentru utilizare și reutilizare în scopul predării, al învățării și al cercetării, acestea includ conținutul învățării, instrumente software pentru elaborarea, utilizarea și distribuirea conținutului și implementarea resurselor de tipul licențelor deschise; OER se referă de asemenea la bunurile digitale acumulate care pot fi modificate și care oferă avantaje fără restricționarea posibilității ca și alții să se bucure de acestea. (Ibid.).

P. Programme (educational)/Program (educațional)

Un set de componente educaționale - bazate pe rezultatele învățării - care este recunoscut pentru acordarea unei calificări.

Progression/Progresie

Procesul care permite cursanților să treacă de la o etapă de calificare la următoarea și să acceseze programe educaționale care pregătesc calificări la un nivel mai ridicat ce cel deja deținut.

Progression rules/Reguli de progresie

Un set de reguli care definesc condițiile pentru progresia cursanților în cadrul calificărilor și către alte calificări.

Q. Qualification/Calificare

Orice atestat, diplomă sau alt certificat emis de o autoritate competentă care atestă absolvirea programului de studii recunoscut.

Quality assurance/Asigurarea calității

Procesul sau setul de procese adoptate la nivel național sau instituțional pentru a asigura calitatea programelor educaționale și a calificărilor acordate.

Asigurarea calității ar trebui să garanteze un mediu de învățare în care conținutul programelor, oportunitățile și facilitățile de învățare sunt adecvate scopului propus. Se face adesea referire la asigurarea calității în contextul unui ciclu continuu de îmbunătățire (i.e. activități de asigurare și îmbunătățire).

R. Recognition (academic recognition)/Recunoaștere (academică)

Aprobarea cursurilor, calificărilor sau diplomelor din cadrul unei instituții de învățământ superior (din țară sau din străinătate) de către o altă instituție în scopul admiterii studenților pentru continuarea studiilor.

Recunoașterea academică poate fi căutată pentru o carieră academică în cadrul unei a doua instituții și în anumite cazuri, pentru accesul la alte activități de angajare pe piața muncii (recunoaștere academică în scopuri profesionale). În ceea ce privește Spațiul european pentru învățământul superior, pot fi luate în considerare trei niveluri principale de recunoaștere, precum și instrumentele aferente (așa cum s-a sugerat prin Convenția de la Lisabona și Declarația de la Bologna):

i. recunoașterea calificărilor, inclusiv a învățării anterioare și a experienței profesionale, permițând intrarea

sau reintrarea în învățământul superior;

ii. recunoașterea perioadelor scurte de studii în raport cu mobilitatea studenților, având ca instrument principal ECTS;

iii. Recunoașterea integrală a diplomelor, având ca instrument principal Suplimentul la diplomă (Vlăsceanu et al., 2004).

Recognition of credits/Recunoașterea creditelor

Procesul prin care o instituție atestă că rezultatele învățării atinse și evaluate în cadrul altei instituții îndeplinesc (o parte sau toate) cerințele unui anumit program, a componentelor sau a calificărilor acestuia.

Recognition of non-formal and informal learning/Recunoașterea învățării non-formale și informale

Procesul prin care o instituție atestă că rezultatele învățării atinse și evaluate în alt context (non-formal sau informal) îndeplinesc (o parte sau toate) cerințele unui anumit program, a componentelor sau a calificărilor acestuia.

Recognition of prior learning and experience/Recunoașterea învățării și experienței anterioare

Validarea rezultatelor învățării, rezultate fie din educație formală sau învățare non-formală sau informală, dobândite înainte de solicitarea validării (Recomandarea Consiliului nr. 2012/C 398/01).

Recognition of professional qualifications/Recunoașterea calificărilor profesionale

Directiva nr. 2005/36/EC stabilește regulile pentru Statele Membre cu privire la accesul sau urmarea unei profesii reglementate în urma deținerii calificărilor profesionale specifice. Directiva prevede ca Statul Membru gazdă să recunoască calificările profesionale obținute în alt Stat Membru - care permiteau posesorului respectivelor calificări să urmeze aceeași profesie - pentru a avea acces și a urma respectiva profesie.

Recunoașterea calificărilor profesionale de către Statul Membru gazdă permite beneficiarilor să obțină acces în Statul Membru în cauză, la aceeași profesie pentru care s-au calificat în Statul Membru de origine și să o urmeze în Statul Membru gazdă în aceleași condiții ca și cetățenii statului respectiv (Directiva nr. 2005/36/EC).

Student/Student

Un cursant înscris într-un program de educație formală în cadrul unei instituții de învățământ superior. Atenție: Chestiunea referirii la "studenți" sau "cursanți" în cadrul acestui Ghid a fost discutată în profunzime în cadrul grupului de muncă și cu părțile interesate. Datorită înclinației către prevederi mai flexibile pentru învățare s-a convenit că termenul de "cursant" este de preferat în majoritatea contextelor. Cu toate acestea, deoarece majoritatea sistemelor de învățământ superior sunt încă organizate în jurul oferirii de programe către un grup clar definit de studenți, termenul "student" va fi folosit pentru a cuprinde toți cursanții din instituțiile de învățământ superior (fie cu frecvență întreagă, cu frecvență redusă, la distanță, în campus sau la locul de muncă, care urmează o calificare sau unități sau cursuri de sine stătătoare).

Student-Centred Learning/Învățarea centrată pe student

O abordare a învățării caracterizată prin metode inovative de predare care urmăresc promovarea învățării prin comunicare între profesori și studenți și care ia în serios studenții ca participanți activi la procesul de învățare, dezvoltând abilități cum ar fi rezolvarea problemelor, gândirea critică și reflexivă (ESU, 2010).

Transfer (of credits)/Transfer (credite)

Procesul de a recunoaște creditele acordate într-un context (program, instituție) în alt context formal în scopul obținerii unei calificări. Creditele acordate studenților în cadrul unui program pot fi transferate de la o instituție pentru a fi acumulate în al program, oferit de aceeași instituție sau de o alta. Transferul creditelor este cheia succesului mobilității studenților. Instituțiile, facultățile, departamentele pot încheia contracte prin care se garantează recunoașterea automată și transferul creditelor.

V. Validation/Validare

Procesul de confirmare de către organismul autorizat că o persoană a obținut rezultatele învățării măsurate în raport cu standardul relevant și care constă în următoarele patru etape distincte:

1. Identificare prin dialog a experiențelor specifice ale unei persoane;
2. Documentare pentru a face vizibile experiențele persoanei;
3. Evaluare formală a acestor experiențe; și
4. Certificare a rezultatelor evaluării care pot conduce la calificare parțială sau completă (Recomandarea Consiliului nr. 2012/C 398/01).

Virtual mobility/Mobilitate virtuală

Învățare transfrontalieră (i.e. atunci când un student urmează cursuri la distanță oferite de o instituție de învățământ superior din străinătate). Mobilitatea virtuală poate fi utilă în promovarea și în completarea mobilității fizice. Mobilitatea virtuală poate juca un rol important în strategia de internaționalizare a unei instituții (Mapping University Mobility Project, 2015).

W. Work-based learning/Învățarea la locul de muncă

Învățare oferită de o universitate, colegiu sau alt furnizor de formare la locul de muncă, în mod normal sub supravegherea unei persoane din cadrul aceleiași întreprinderi precum și a unui profesor formator din afara întreprinderii (Scottish Funding Council, 2015).

Workload/Volumul de muncă

O estimare a timpului individual necesar în mod specific pentru finalizarea tuturor activităților de învățare cum ar fi cursuri, seminarii, proiecte, activitate practică, stagii de muncă și studiu individual necesare pentru atingerea rezultatelor învățării în medii de învățare formală. Corespondența dintre volumul de muncă pentru un an de studii cu frecvență întreagă și un număr de 60 de credite este adesea stabilită la nivel formal prin

prevederi legale naționale. În majoritatea cazurilor, volumul de muncă variază între 1.500 și 1.800 de ore pentru un an de studii, ceea ce înseamnă că un punct de credit corespunde pentru 25 - 30 de ore de muncă. Trebuie observat că acestea reprezintă volumul caracteristic de muncă și că pentru student, în mod individual, timpul efectiv pentru a atinge rezultatele învățării poate varia.

Work placement/Stagiul de practică

O perioadă planificată de experiență în afara instituției (de ex. la locul de muncă) pentru a ajuta studenții să dezvolte abilități, cunoștințe sau înțelegere specifice ca parte a programului de studii.

Work Placement Certificate/Certificatul de practică/profesional

Un document eliberat de organizația/întreprinderea gazdă la finalizarea stagiului de practică/profesional, care poate fi completat de alte documente, cum ar fi scrisori de recomandare. Are ca scop asigurarea transparenței și arătării valorii experienței stagiului de muncă.

ANEXA Nr. 2

Exemple: conversia notelor

Exemple de conversie a notelor⁵

⁵ A se vedea site-ul web al Ghidului ECTS pentru mai multe exemple

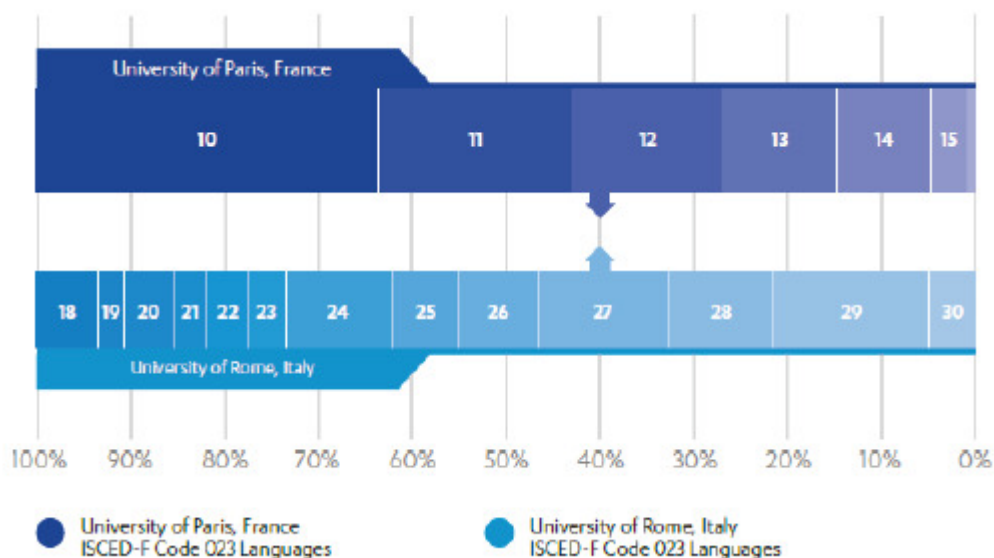
1. Conversia notelor bazată pe două tabele de distribuție a notelor pentru două grupuri de referință aparținând de sisteme de notare naționale diferite:

Grupul de referință A în Italia (note de trecere de la 18 la 30 cum laude)

Grup de referință/domeniu de studiu: ISCED Cod 023 Studiul limbilor

Grupul de referință B în Franța (note de trecere de la 10 la 20)

Grup de referință/domeniu de studiu: ISCED Cod 023 Studiul limbilor

În acest caz, intervalele procentuale ale notelor se suprapun. Instituția gazdă ar fi trebuit să decidă dinainte dacă va lua în considerare nota comparabilă minimă, medie sau maximă din interval. Așadar, dacă Universitatea din Roma a decis în avans că va lua în considerare nota minimă sau medie, nota studentului ar fi 27, iar dacă a stabilit că va lua în considerare nota maximă, atunci nota studentului ar fi 28.

2. Conversia notelor bazată pe două tabele de distribuție a notelor pentru două grupuri de referință aparținând de sisteme de notare naționale diferite:

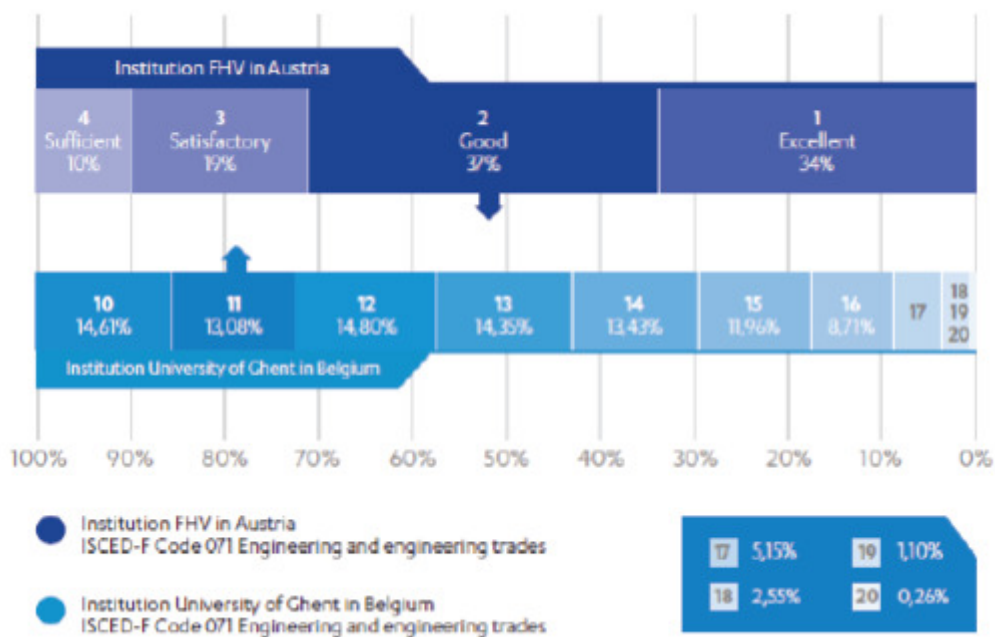
Instituția FHV din Austria⁶ (note de trecere de la 1 la 4)

⁶ Universitatea de Științe Aplicate Vorarlberg (Fachhochschule Vorarlberg - FHV)

Grup de referință/domeniu de studiu: ISCED Cod 071 Inginerie și profesii ingineresti

Instituția University din Ghent din Belgia (Note de trecere de la 10 la 20)

Grup de referință/domeniu de studiu: ISCED Cod 071 Inginerie și profesii ingineresti

În acest exemplu, nota 2 (Good/Bine) acordată de instituția din Austria va fi transferată ca nota 13 în cadrul instituției din Belgia. O notă de 11 acordată în cadrul instituției din Belgia va fi transferată ca nota 3 (Satisfactory/Satisfăcător) în Austria. În acest caz ambele instituții au decis să folosească nota medie în caz de suprapunere a intervalelor procentuale.

ANEXA Nr. 3

Lista de bibliografie recomandată

Documente aferente Procesului Bologna

A Framework for Qualifications for the European Higher Education Area; Bologna Working Group on Qualifications Frameworks, published by the Ministry of Science, Technology and Innovation, Copenhagen, February 2005: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf

Bologna Conference, Using Learning Outcomes, Edinburgh, 1-2 July 2004: <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=119>

Bologna Framework and Certification (2008): http://www.ehea.info/Uploads/QF/Bologna_Framework_and_Certification_revised_29_02_08.pdf

Berlin Communiqué (Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003): http://www.ehea.info/Uploads/about/Berlin_Communique1.pdf

Bucharest Communiqué (Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area, Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Bucharest on 26-27 April 2012): [http://www.ehea.info/Uploads/\(1\)/Bucharest%20Communique%202012\(1\).pdf](http://www.ehea.info/Uploads/(1)/Bucharest%20Communique%202012(1).pdf)

European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area: <http://www.ehea.info/news-details.aspx?ArticleId=355>

European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes: <https://eqar.eu/projects/joint-programmes.html>

Report by the Structural Reforms Working Group to the BFUG, Structural Reforms Working Group, Strasbourg, Brussels, Vatican City, Warsaw, 8 December 2014: http://www.ehea.info/Uploads/SubmittedFiles/12_2014/154923.pdf

Documente oficiale ale Uniunii Europene

Recomandarea Consiliului (nr. 2012/C 398/01) din 20 decembrie 2012 privind validarea învățării non-formale și informale: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:EN:PDF>

Comunicatul Comisiei (COM 2001 678) din 21 noiembrie 2001: Making a European Area of Lifelong Learning a Reality: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF>

Directiva Parlamentului European și a Consiliului (nr. 2005/36/EC) din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02005L0036-20140117&from=EN>

Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind stabilirea Cadrului european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008H0506\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008H0506(01)&from=EN)

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului (EU No 1288/2013) din 11 decembrie 2013 de instituire a acțiunii "Erasmus +": Programul Uniunii pentru educație, formare, tineret și sport: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0050:0073:EN:PDF>

Site-uri și legături utile

ENIC-NARIC Network: <http://www.enic-naric.net/>

European University Association (EUA) occasional papers on Massive Open Online Courses (MOOCs): http://www.eua.be/Libraries/Publication/MOOCs_Update_January_2014.sflb.ashx

Get to know ECVET better: Questions and Answers, Brussels, (2011): <http://www.ecvet-team.eu/en/system/files/documents/14/questionsanswers-about-ecvet-21/04/2010.pdf>

Scottish Funding Council Glossary: <http://www.sfc.ac.uk/housekeeping/glossary/glossary.aspx>

The European Credit system for Vocational Education and Training (ECVET): http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/ecvet_en.htm

UNESCO (2014), ISCED: International Standard Classification of Education: <http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-standardclassification-of-education.aspx>

Literatură

Bergan, S. (2007), Qualifications - Introduction to a concept (Council of Europe higher education series No.6): <https://book.coe.int/eur/en/highereducation-and-research/3794-qualifications-introduction-to-a-conceptcouncil-of-europe-higher-education-series-no6.html>

Bergan, S.; Rauhvargers, A. (eds.) (2005), Standards for recognition: the Lisbon recognition convention and its subsidiary texts (Council of Europe higher education series No. 3): http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/resources/heseries_en.asp

Biggs, J. (2003), Aligning teaching for constructing learning. Higher Education Academy: <https://www.heacademy.ac.uk/aligning-teaching-constructing-learning>

Bingham (1999), Guide to Developing Learning Outcomes

Cedefop (2009), European guidelines for Validating Non-formal and Informal learning; Luxembourg: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4054_en.pdf

Cedefop (2011), Using learning outcomes: European Qualifications Framework Series: Note 4: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/Using_learning_outcomes.pdf

Colucci, E.; Davies, H.; Korhonen, J.; Gaebel, M. (2012): Mobility: Closing the gap between policy and practice; European University Association, Brussels: http://www.maunimo.be/images/Oslo/eua%20maunimo_web.pdf

Euridyce (2012), Recognition of Prior Non-Formal and Informal Learning in Higher Education. Overview: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/focus-on/152.pdf>

Ferencz, L.; Hauschildt, K.; Garam, (eds.) (2013), Mobility Windows: From Concept to Practice, Bonn: Lemmens Medien GmbH (ACA Papers on International Cooperation in Education): http://www.aca-secretariat.be/fileadmin/aca_docs/images/members/ACA_2013_Mobility_windows.pdf

Gosling, D. and Moon, J. (2002), How to use learning outcomes and assessment criteria (Third Edition) London: (SEEC): [http://www.aec-music.eu/userfiles/File/goslingmoon-learningoutcomesassessmentcriteria\(2\).pdf](http://www.aec-music.eu/userfiles/File/goslingmoon-learningoutcomesassessmentcriteria(2).pdf)

Hunt, E. S.; Bergan, S. (eds.) (2010), Developing attitudes to recognition. Substantial differences in an age of globalisation (Strasbourg: Council of Europe Publishing. Council of Europe Higher Education Series No 13)

Lockhoff, J., Wegejis, B., Durkin, K., Wagenaar, R., González, J., Dalla Rosa, L., & Gobbi, M. (2011). A guide to formulating degree programme profiles. Including programme competences and programme learning outcomes. University of Deusto: <http://core-project.eu/documents/Tuning%20G%20Formulating%20Degree%20PR4.pdf>

Moon, J. (2002), The Module and Programme Development Handbook, London: Kogan Page Limited: http://books.google.co.uk/books?id=1uKQAgAAQBAJ&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Moon, J. (2004). Linking levels, learning outcomes and assessment criteria, Edinburgh: http://www.ehea.info/Uploads/Seminars/040701-02Linking_Levels_plus_ass_crit-Moon.pdf

Moon, J. (2004). Some thoughts on learning outcomes - their roles and use in higher education in the UK; Presentation slides from the 'Using Learning Outcomes' Conference, Edinburgh: <http://www.ehea.info/Uploads/Seminars/04070102Moon.pdf>

Vlăsceanu L., et al. (2004), Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions, Papers on Higher Education, UNESCOEPES: http://siteresources.worldbank.org/INTAFRREGTOPTEIA/Resources/UNESCO_Glossary_of_Q_A_and_Accreditation.pdf

Rezultate proiecte:

Competences in Education and Recognition project (CoRe): <http://www.core-project.eu/>

EAR Manual - a European Area of Recognition project: <http://www.eurorecognition.eu/emanual/>

EMQT project (Erasmus Mobility Quality tools), co-funded by the EU Lifelong Learning Programme: <https://lirias.kuleuven.be/handle/123456789/403903>

European Grade Conversion System project (EGRACONS), co-funded by the EU Lifelong Learning Programme: <http://egracons.eu/>

European Recognition Manual for Higher Education Institutions: <http://eurorecognition.eu/Manual/EAR%20HEI.pdf>

Joint Degrees from A to Z project, co-funded by the EU Erasmus Mundus Programme: <http://www.nuffic.nl/en/expertise/jdaz>

Mapping University Mobility project (MAUNIMO): <http://www.maunimo.eu/index.php/the-maunimo-project>

Portal on joint programmes of the European Consortium for Accreditation in Higher Education (ECA), co-funded by the EU Erasmus Mundus Programme: http://ecahe.eu/w/index.php/Portal:Joint_programmes

Practical Guide to designing degree programmes with integrated transnational mobility - MOCCA project (Model for Core Curricula with Integrated Mobility Abroad), co-funded by the EU Socrates Programme.

Student-Centred Learning toolkit for students, staff and higher education institutions, Brussels, project of the European Students Union, co-funded by the EU Lifelong Learning Programme: <http://www.esu-online.org/resources/6068/Student-Centred-Learning-Toolkit/>

Tuning Academy project: <http://tuningacademy.org/>

ANEXA Nr. 4

Exemple: profilul programelor

Exemple de profil programe și formulare a rezultatelor învățării

Exemplele de mai jos arată modalități diferite de a descrie profilul programului și/sau a unei unități de curs. Nu sunt modele absolute de urmat, ci exemple de bună practică, bazate pe recomandările din Ghidul ECTS.

Exemplul I

Descrierea programului de licență în Ingineria calculatoarelor și rezultatele învățării aferente unității de curs Fizică I

Profilul programului

Programul de licență Ingineria calculatoarelor este creat pentru a pregăti studenții cu o bază solidă de nivel avansat în diferite arii ale ingineriei și cu expertiză solidă în ingineria calculatoarelor. Cursurile au ca scop înzestrarea participanților cu abilitățile necesare pentru a proiecta, instala și realiza mentenanța sistemelor și rețelelor de calculatoare, aplicațiilor soft, sistemelor de automatizare industriale, sistemelor de management al informațiilor, procesării integrate și a sistemelor de control. Absolventul de Ingineria calculatoarelor este în principal un inginer precum și un bun specialist IT.

Rezultatele cheie ale învățării

Absolvenții primului ciclu al programului Ingineria calculatoarelor vor putea să: proiecteze, instaleze, realizeze mentenanța sistemelor și rețelelor de calculatoare, aplicațiilor soft, sistemelor de automatizare industrială, sisteme de control și de procesare integrată.

Profilul ocupațional al absolvenților

Absolvenții acestui program sunt calificați să lucreze în companii de tehnologia informației specializate pe producția de hardware și software, precum și în cadrul industriilor de automatizare industrială și în toate tipurile de întreprinderi care utilizează sisteme informatice și rețele de calculatoare pentru procese interne de producție și management. Aceștia vor putea, de asemenea, programul va oferi studenților cerințele necesare pentru avansarea pe plan academic în domeniul ingineriei calculatoarelor și automatizării.

Unitatea individuală de curs:

Fizică I

Rezultatele învățării

Studentul care absolvă cu succes cursul va putea să stăpânească concepte fizice de bază, atât de mecanică newtoniană și electromagnetism clasic. Acesta va putea să demonstreze cunoștințe solide privind legile de conservare și ecuațiile ale lui Maxwell ale căror aplicare îi va permite să rezolve probleme de bază de dinamică ale sistemelor mecanice și de configurare a câmpurilor în cadrul problemelor de electromagnetism.

Metode și criterii de evaluare

Metode de evaluare

Examen final scris

Examen final oral

Examenul scris este considerat probă eliminatorie de acces la examenul oral. Un scor de 15 puncte din 30 este necesar pentru a trece examenul scris. După luarea examenului scris, ponderea examenului oral din nota finală este de 70%.

Criterii de evaluare

Studentul va fi evaluat cu privire la capacitatea sa de a înțelege conținutul principal al cursului și de a-l adapta la cazuri specifice pentru a rezolva problemele. În cadrul examenului scris (3 ore, 2 probleme), studentul trebuie să demonstreze capacitatea de a utiliza conceptele de bază pentru a găsi răspunsul corect

pentru o serie tipică de trei întrebări pentru fiecare problemă. În timpul examenului oral (1/2 ore) studentul trebuie să demonstreze abilitatea de a pune în practică și de a aplica, cu având înțelegere critică, a celor mai importante legi ale fizicii discutate pe parcursul cursului.

Exemplul II

Descrierea programului de licență în Istorie și rezultatele învățării aferente unității de curs Istorie modernă
Profilul programului

Programul Istorie are ca obiective pregătirea studentului pentru practica de cercetare în istorie, datorită unei baze solide de cunoștințe legate de teme și dezbateri istoriografice, achiziția de metodologii ale tratamentului și interpretării surselor, precum și a utilizării unui limbaj clar și riguros așa cum este potrivit pentru un discurs istoriografic. Experiența de învățare este organizată pe trei cicluri de prelegeri, seminarii, ateliere și laboratoare. Pe lângă aceste activități, studenții vor putea să participe la conferințe, ateliere și întâlniri pentru a avea contact cu dezbaterile științifice la nivel național și internațional. Programul de studii are patru cursuri: istorie antică, istorie medievală, istorie modernă și istorie contemporană.

Rezultatele cheie ale învățării

Absolvenții ciclului de licență în Istorie vor putea să demonstreze o înțelegere critică a relației dintre prezent și viitor; cunoștințe despre și capacitatea de a utiliza tehnicile de bază ale cercetării în domeniul istoriei; capacitatea de a identifica literatura științifică, bibliografia și sursele relevante pentru a trata o problemă de istoriografie; abilitatea de a comunica rezultatele cercetării în moduri variate în funcție de publicul țintă; cunoașterea și abilitatea de a utiliza instrumentele principale ale altor științe umaniste, precum și ale istoriei; o foarte bună cunoaștere a istoriei umanității în general; cunoștințe specifice într-una din perioadele istorice (antică, medievală, modernă/contemporană); abilitatea de a comunica în cel puțin una din limbile Uniunii Europene, pe lângă limba italiană; precum și competențe IT de bază pentru comunicarea, extragerea și elaborarea de texte și date istoriografice.

Profilul ocupațional al absolvenților

Cei care dețin diploma de licență (Laurea) în Istorie pot desfășura diverse activități pentru organizațiile publice și private, având responsabilități legate de coordonarea și realizarea de cercetare în domeniul istoriei, conservarea și valorizarea patrimoniului, în special cu privire la arhive, biblioteci și cultura materială; legate de editare, jurnalism și de contextele diverse în care cultura istorică și popularizarea sa sunt utile, inclusiv în administrația publică și relațiile culturale internaționale. Absolvenții pot urma programe pentru pregătirea profesorilor în domeniile istorie și literatură; pot concura pentru poziții din sectorul public legate de predare, management arhivelor, biblioteci și muzee, documentare parlamentare și servicii de informații, cariere diplomatice.

Unitatea individuală de curs:

Istorie modernă

Rezultatele învățării

Studentul care absolvă cu succes cursul va putea să demonstreze cunoștințe solide cu privire la principalele procese și evenimente din istoria europeană și universală, de la epoca explorărilor geografice până la perioada napoleoniană.

Mai mult, absolventul va putea demonstra cunoștințe actualizate despre imperiul spaniol în context mediteranean și atlantic, precum și a problemelor istoriografice legate de acesta; și va putea să citească și să analizeze texte și documente din perioada respectivă.

Metode și criterii de evaluare

Metode de evaluare

Examen final oral

Teste periodice scrise

Studenții care participă la prelegeri și la discuțiile și analizele de documente pot da teste scrise periodice, care constă în mod normal din răspunsuri scrise sub formă de eseu pentru întrebări legate de materia de curs, care vor fi evaluate și luate în considerare pentru examinarea finală orală. Cei care nu pot participa la acestea, vor fi evaluați numai în cadrul examinării orale finale.

Criterii de evaluare

Durata și forma examenelor periodice scrise pentru cei care participă sunt discutate cu studenții în cadrul prelegerilor. Examinarea orală finală are ca scop atestarea faptului că studentul este capabil să demonstreze cunoașterea materialului de curs și să discute în manieră critică și comprehensivă monografiile alese. Curs unic.

Exemplul III

Descrierea programului de licență Administrarea afacerilor

Titlul programului:

Administrarea afacerilor

Nivelul programului:

Program de licență profesională

Calificarea acordată:

Manager de întreprindere (Enterprise and Establishment Manager)

Nivelul de calificare:

La absolvirea cu succes a programului, absolventul obține diploma de licență profesională și calificarea: "Enterprise and Establishment Manager", care corespunde celui de-al cincilea nivel de calificare profesională

și corespunde nivelului 6 al Cadrelui de calificări leton (LQF) și Nivelul 6 CEC.

Cerințe specifice de admitere:

Înscrierea în programul de studii este organizată în conformitate cu Regulamentul de înscriere al școlii, care este aprobat de Senat pentru fiecare an universitar următor.

Aranjamente specifice pentru recunoașterea învățării anterioare:

Pentru recunoașterea învățării non-formale și informale există un cadru legal pentru promovarea și implementarea învățării pe tot parcursul vieții. La 10 ianuarie 2012, Cabinetul de Miniștri a emis "Regulamentul de procedură pentru recunoașterea rezultatelor învățării obținute din învățarea anterioară sau experiența profesională", numărul 36. Documentele de procedură au fost elaborate de către școală și aprobate de Senat. Activitățile de învățare pe tot parcursul vieții au fost concepute pentru a facilita învățarea pe tot parcursul vieții. Programele sunt concepute cu rezultate ale învățării care asigură transparență și comparabilitate. ECTS se aplică învățării pe tot parcursul vieții. Modalitățile generale de recunoaștere a învățării non-formale și informale sunt explicate în Regulamentul de procedură pentru recunoașterea învățării anterioare, aprobat de Senat în 2012. Documentul explică procesul, criteriile și recunoașterea.

Cerințe și regulament pentru calificare:

Pentru a obține diploma de licență și calificarea, studentul trebuie să îndeplinească următoarele cerințe ale programului:

să dobândească rezultatele învățării generale și specifice cursului

să dobândească rezultatele învățării opționale ale cursului

să urmeze un stagiu la locul de muncă

să pregătească și să susțină lucrarea de licență

Profilul programului:

Programul oferă studenților cunoștințele, abilitățile și competențele de a deveni manageri competenți - în condițiile socio-economice în schimbare. Studenții învață să-și aplice cunoștințele prin gestionarea proceselor, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor. Calificarea acordată recunoaște că absolvenții sunt capabili să determine și să formuleze principiile performanței întreprinderii; să planifice și să gestioneze activitatea în funcție de obiectivele afacerii; și de a lucra cu oamenii și de a fi gata să se adapteze în medii de management în continuă schimbare. Acest lucru este în concordanță cu nivelul de calificare profesională din categoria 5 a standardului profesional "Manager de întreprinderi și instituții" și corespunde nivelului 6 al cadrelui de calificare leton (LQF) și al Cadrelui european al calificărilor. Studenții dobândesc 240 credite ECTS (160 de credite în sistemul leton) într-un mediu internațional de studiu. Studenții sunt eligibili să studieze în cadrul programului de schimb Erasmus +. De asemenea, aceștia au posibilitatea de a studia la cadre universitare internaționale din universitățile partenere. Organizarea și gestionarea stagiilor face parte din program.

Rezultatele cheie ale învățării

În cadrul programului, studenții vor dobândi capacitatea de a înțelege regulile dezvoltării economice și procesele economiei naționale. Ei vor învăța să le explice, să ia parte la discuții de fond și să ia decizii în funcție de circumstanțe în schimbare.

Ei vor putea aplica cunoștințele dobândite în managementul antreprenorial în conformitate cu obiectivele operaționale și strategice. Vor învăța să urmeze procesul de implementare și să ia decizii și să facă ajustări pentru a îmbunătăți activitățile operaționale și strategice.

Studenții ar trebui să poată desfășura activități profesionale, să formuleze și să analizeze informații și probleme și să găsească soluții în profesia lor, folosind o abordare științifică.

Mai mult, ei vor înțelege cum să acționeze etic și să-și asume responsabilitatea pentru impactul comportamentului lor profesional asupra mediului și societății.

În cele din urmă, studenții se vor simți confortabil asumându-și responsabilitatea într-o echipă în timp ce delegează și coordonează sarcinile. Aceasta include planificarea și organizarea eficientă a activității lor și abordarea situațiilor de conflict.

Profilul ocupațional al absolvenților cu exemple:

Absolvenții lucrează în instituții și companii, atât publice cât și private, lucrează în companii mici și mijlocii ca manageri/șefi de departamente.

Accesul la continuarea studiilor:

Absolvenții programului de licență profesională sunt eligibili pentru continuarea studiilor prin programe de masterat.

Unitatea individuală de curs:

Comportamentul consumatorilor pe piețele globale

Rezultatele învățării:

Studentul este capabil să explice și să aplice termenii-cheie, definițiile și conceptele referitoare la comportamentul consumatorului.

Studentul poate analiza tendințele comportamentului consumatorilor și le poate aplica pe piața de consum dată.

Studentul poate să descrie factorii care influențează decizia consumatorului cu privire la achiziționarea unui produs.

Studentul este capabil să evalueze eficiența diferitelor anunțuri și alte activități promoționale, precum și impactul acestora asupra comportamentului consumatorilor.

Exemplul IV

Descrierea programului de master în "Spectroscopie avansată în chimie" și rezultatele învățării pentru unitatea de curs "Spectroscopia de masă"

Profilul programului:

Programul de Master pregătește studenții să devină experți și să se dezvolte competențele internaționale care le pregătesc pentru studii doctorale și/sau cariere profesionale în domeniu industrial în analiza chimică și caracterizarea structurii materiale. O schemă de mobilitate asigură faptul că, pe lângă specializarea de nivel înalt și accesul la tehnologiile de ultimă oră, studenții vor urma o un curriculum bază comun în diferite instituții de învățământ superior din întreaga Europă.

Rezultatele cheie ale învățării

Studenții vor dobândi competențe de bază în:

analiza chimică
caracterizare structurală
imagistica și modelare moleculară
caracterizarea reacțiilor rapide
controlul calității
materiale

Studenții vor dobândi competențe legate de:

realizarea de proiecte de cercetare
luare a deciziilor în procesul de administrare
limbi străine (prezentarea unui proiect științific în limba engleză, atât oral, cât și în scris)
realizarea proiectelor într-un context internațional și multicultural
mobilitate geografică

Unitatea individuală de curs:

Spectroscopie avansată în chimie

Titlu unității de curs: Spectroscopia de masă (Prof. XQ)

Cod: ASC 01 - LI semestru I

Credite ECTS: 5

Condiții de acces: diplomă de licență în chimie sau echivalent

Descrierea cursului:

Cursul acoperă aspecte ale spectrometriei de masă moleculară, inclusiv cele mai recente evoluții în proiectarea instrumentelor, tehnici și înțelegerea proceselor spectrale de masă. Se prezintă metodele disponibile pentru introducerea eșantioanelor analitice, precum și avantajele și dezavantajele acestor metode. Sunt discutate diferitele tipuri de analizori de masă, principiile lor de lucru și performanțele. Sunt descrise instrumentele software actuale pentru analiza dependentă de date și tehnicile on-line. Sunt prezentate exemple de aplicare a tehnicilor de spectrometrie de masă în diferite domenii ale chimiei.

Obiective:

Obiectivele cursului sunt:

aprofundarea și extinderea conceptelor teoretice și esențiale introduse în cadrul programului de licență.

dezvoltarea competenței și a încrederii studenților în spectrometria de masă.

evidențierea progreselor moderne în domeniul instrumentelor și tehnicilor în spectrometria de masă.

identificarea instrumentelor adecvate pentru anumite aplicații.

Rezultatele învățării:

să discute într-un mod cuprinzător metodele disponibile pentru introducerea probelor la un spectrometru de masă.

să identifice metodele de ionizare și a avantajele și dezavantajele acestora.

să examineze critic tipurile de analizoare de masă disponibile.

să discute utilizarea software-ului în obținerea și analiza datelor spectrale de masă.

să identifice cele mai potrivite instrumente pentru aplicații și aplicații specifice și să descrie amploarea și limitele datelor obținute.

să interpreteze datele spectrale de masă și să prezinte concluziile trase în formă scrisă și orală.

să explice pentru non-specialiștii cum poate spectrometria de masă să ofere informații valoroase în diferite domenii ale chimiei și discipline conexe.

Activități de predare și învățare:

Prelegeri și colocvii: 40 ore

Învățare centrată pe student: 90 ore

Eforul total al studentului: 130 ore

Criterii de evaluare:

Examinare la finalizarea perioadei de predare: scrisă și orală (pondere 100%).

Bibliografie:

Mass Spectrometry, Principles and Applications, E. de Hoffmann and V. Stroobant, Wiley, Chichester, 2001.

Exemple: rezultatele învățării

Exemple de rezultate ale învățării pentru programul de master (master avansat) Analiza de marketing

Rezultatul învățării 1: Competență în analiza de marketing

1.1. Dezvoltarea unor modele complexe de decizie de marketing bazate pe teoriile managementului relațiilor cu clientul.

1.2. Integrarea sistemelor decizionale de marketing într-un cadru real al companiei.

1.3. Analizând în mod independent și critic aspectele relevante pentru afaceri utilizând extracția de date și informatică.

1.4. Aplicarea creativă a tehnicilor de extracție a datelor de ultimă oră pentru aspecte relevante pentru afaceri.

1.5. Aplicarea creativă a metodelor de ultimă oră de cercetare de piață asupra problemelor relevante pentru afaceri.

Rezultatul învățării 2: Competența de cercetare

2.1. Selectarea și validarea tehnicilor de extragere a datelor și statistice tehnicilor pentru a modela în mod optim problemele de marketing complexe.

2.2. Traducerea problemelor complexe de marketing într-o întrebare de cercetare științifică.

2.3. Aplicarea unui studiu de literatură în reviste internaționale, revizuite de colegi asupra unei probleme complexe de marketing.

2.4. Validarea rezultatelor cercetării proprii cu literatura științifică de marketing.

2.5. Utilizarea structurii datelor complexe.

Rezultatul învățării 3: Competența intelectuală

3.1. Stăpânirea diferitelor limbaje de programare și instrumente software ca mijloc de creare a modelelor complexe de decizie de marketing.

3.2. Extinderea continuă a propriilor competențe metodologice într-o manieră interactivă.

3.3. Tragerea de concluzii corecte în mod independent pentru problemele complexe de marketing.

3.4. Integrarea opiniilor concurente ale diferitelor părți interesate într-o singură soluție de marketing unică.

Rezultatul învățării 4: Competența în colaborare și comunicare

4.1. Raportarea științifică corectă a rezultatelor relevante ale cercetării proprii de marketing.

4.2. Executarea unui proiect de afaceri real într-o echipă internațională și interdisciplinară cu diferite nivele de experiență.

4.3. Producerea unui raport scris profesionist asupra problemelor complexe de marketing și a soluțiilor acestora.

4.4. Efectuarea unui raport oral profesionist privind problemele de marketing complexe și soluțiile lor.

4.5. Comunicarea soluțiilor de marketing profesioniștilor și neprofesioniștilor în limba engleză.

4.6. Aducerea unei contribuții individuale semnificative la un proiect de afaceri în viața reală.

Rezultatul învățării 5: Competența societală

5.1. Integrarea consecințelor noilor evoluții în colectarea datelor.

5.2. Modificarea modelelor decizionale la constrângeri și obiective de afaceri.